

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України з питань правової політики

08 серпня 2024 року

Веде засідання голова комітету МАСЛОВ Д.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Повідомляю, що проект порядку денного було розіслано завчасно народним депутатам і пропоную перейти прийняття порядку денного за основу.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

ВЛАСЕНКО С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гунько.

(Шум у залі)

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Демченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Князевич – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. За – Павліш.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

Фріс.

ФРІС І.П. За основу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Чи будуть пропозиції до порядку денного?

Божик Валерій Іванович, прошу, вам слово.

БОЖИК В.І. Доброго дня, шановні колеги. У мене є пропозиція до порядку денного. Є пропозиція зняти сьогодні з розгляду комітету законопроект, який йде під номером 11389. Це потрібно для додаткових консультацій з ініціаторами законопроекту щодо його можливої реалізації і інших положень. Одним словом, не хотілося б сьогодні займати час членів комітету обговоренням. Вважаю, що по цьому законопроекту потрібні ще додаткові консультації. Ми проговорили це...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Валерій Іванович, вибачте, номер ще раз?

БОЖИК В.І. 11389. Ми попередньо проговорили з членами підкомітету і колеги погодилися також, можливо, пізніше, але зараз потрібно ще з ним попрацювати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, зрозуміло.

Чи будуть ще пропозиції? Павло Васильович Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Доброго дня, шановні члени комітету. Доброго дня, присутні. Денис Вячеславович, законопроект 4428, який передостаннім у нас стоїть, ми з Міністерством юстиції домовилися на понеділок провести додаткове обговорення. Там є частина положень, які входять до законопроекту 7520, деякі ми обговорюємо зараз. На понеділок на 14:00 у нас запланована зустріч, нарада по цьому законопроекту. Ми просимо його також зняти і ми узгодимо всі питання, і будемо вже виставляти його на наступне засідання комітету з Мін'юстом попередньо це проговорено.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Колеги, чи є в когось заперечення щодо зняття з розгляду цих законопроектів, народні депутати? *(Шум у залі)*

ДЕМЧЕНКО С.О. Можна ще раз назви і номери законопроектів?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сейчас, чекайте, Сергій Олексійович.

Скажіть, будь ласка, бачу, Анатолій Гунько, є ви присутні на засіданні комітету? Гунько Анатолій Григорович, бо є у вас мікрофон включений, є ви? Для стенограми мені треба внести. Тоді прошу, мікрофон відключіть там, хто не говорить.

Да, ще раз номери законопроектів: 10389, запропонований Валерієм Івановичем Божиком і...

БОЖИК В.І. 11389, да. Чи то 10?

ГОЛОВУЮЧИЙ. 10.

БОЖИК В.І. 10389, правильно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І 4428, Павлом Васильовичем запропоновано.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, зрозуміло, тому що не 11, а 10 там, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, ні в кого немає заперечень? Тоді, щоб двічі, я пропоную, щоб двічі не голосувати, єдиною пропозицією, навіть це буде моя пропозиція з огляду на пропозиції двох колеги, ніхто не заперечує, щоб ми зняли сьогодні з розгляду цих два зазначених законопроекти 10389 і 4428 і проголосували просто одним питанням зняття. Добре?

Тоді за пропозицію зняти з розгляду сьогодні 2 законопроекти, прошу переходити до голосування.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

ВЛАСЕНКО С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гунько.
Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Князевич – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За.

Для стенограми: також присутній член комітету народний депутат Пузанов Олександр Геннадійович.

Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

Фріс.

ФРІС І.П Фріс – за. Мені просто хтось звук виключив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс – за.

Отже, 15 – за, проти – 0, утрималось – 0. Отже, рішення прийнято. Дякую, колеги. Зняли два законопроекти сьогодні з розгляду.

Немає більше пропозицій? Тоді переходимо до... У нас ще в "Різному" ми будемо обговорювати питання. Колеги, я про це, в принципі, писав у загальному чаті. У "Різному" я пропонував там обговорити питання, до нас звернулись декілька судів, є проект листа комітету. Чи є сенс окремо ставити це питання на голосування, чи ми його в "Різному"? Якщо ніхто не наполягає, ми його в "Різному" просто зможемо обговорити.

Сергій Демченко, прошу.

ДЕМЧЕНКО С.О. Немає заперечень. Єдине, що просив би ще обговорити, попередньо ми говорили, звернення щодо доплат суддям, які знаходяться на прифронтових територіях.

ГОЛОВУЮЧИЙ. В "Різному". Добре, добре.

Тоді це ми не голосуємо. Переходимо до голосування за порядок денний в цілому з врахуванням проголосованої пропозиції.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

ВЛАСЕНКО С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гунько.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. Калаур – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

КНЯЗЕВИЧ Р.П. Князевич – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

Вимкніть мікрофон тим, хто не говорить.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

Фріс.

ФРІС І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наскільки я бачу, 15 – за, проти – 0, утрималось – 0. Отже, рішення прийнято. Дякую, колеги.

Тоді переходимо до розгляду питань нашого порядку денного. першим у нас стоїть проект Закону № 5652, це проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо заходів, спрямованих на поновлення прав засуджених осіб та осіб, взятих під варту, у зв'язку з неналежними умовами тримання.

Прошу представника профільного підкомітету, хто там, Ігор Павлович, доповісти про результати розгляду на підкомітеті.

ФРІС І.П. Пане голову, у мене є прохання, якщо члени комітету не будуть проти, сьогодні предметом розгляду нашого комітету є законопроекти, пов'язані з законодавством ...*(Не чути)* пенітенціарною системою і виконавчою службою. Якщо ви

не проти, у нас цим займається Валерій Іванович Божик. Я попросив, щоб по всіх законопроектах від підкомітету доповідав він.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую, Ігор Павлович.

Валерій Іванович Божик, вам слово.

БОЖИК В.І. Дякую.

Шановні колеги, до вашої уваги порівняльна таблиця до другого читання законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо заходів, спрямованих на поновлення прав засуджених осіб та осіб, взятих під варту, у зв'язку з неналежними умовами тримання (5652).

Варто нагадати, що цей урядовий законопроект був підготовлений на виконання пілотного рішення Європейського суду з прав людини у справі "Сукачов проти України" з приводу встановлення наявності в Україні триваючої структурної проблеми щодо тримання осіб під вартою і відсутності в національному законодавстві засобів юридичного захисту у зв'язку з цим.

Відповідно проектом пропонуються зміни до КВК та Закону "Про попереднє ув'язнення", що закріплюють створення комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах попереднього ув'язнення і виконання покарань, порядок звернення до такої комісії, запроваджуються превентивні компенсаційні заходи у зв'язку з неналежними умовами тримання.

Ми пам'ятаємо дискусію з приводу обговорення цього проекту на перше читання та аргументи щодо необхідності прийняття закону в реальних економічних умовах щодо здатності реального забезпечення компенсаторних механізмів на сьогодні.

До другого читання до комітету від суб'єктів права законодавчої ініціативи надійшли 22 пропозиції і поправки. Зверну увагу, що оскільки має місце дублювання норм запропоновано механізмом два нормативно-правові акти, тому і відповідні пропозиції дублюються. Разом з тим, під час опрацювання пропозицій та підготовки до другого читання виникла необхідність доповнити порівняльну таблицю поправками і пропозиціями від комітету. Таким чином порівняльна таблиця містить 27 поправок і пропозицій, з яких пропонується 18 врахувати повністю чи частково і 9 відхилити.

Надалі ми можемо пройтися по всіх чи, якщо є питання по пропозиціях від народних депутатів, таким чином обговорити. На розсуд колег.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерій Іванович, за доповідь, за опрацювання цих законопроектів. Я пропоную надати слово для висловлення позиції Міністерству юстиції, власне.

ВИСОЦЬКА О.В. Вітаю, пане голово, шановні народні депутати, учасники, інші учасники засідання комітету. Я Висоцька Олена – заступниця міністра юстиції України, в моїй сфері відповідальності якраз пенітенціарна система.

Дякую за роботу підкомітету щодо опрацювання цього законопроекту до другого читання. Запропонована таблиця повністю погоджується Міністерством юстиції і ми просимо народних депутатів підтримати цей важливий проект, оскільки він є також євроінтеграційним нашим законом і Комітет Ради Європи дуже уважно спостерігає за тим як Україна виконує всі пілотні рішення і особливо в такій, в законодавчій ініціативі для того, щоб розробити компенсаторний превентивний механізм в нашій країні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Олена.

Колеги, чи є необхідність обговорювати окремо цей законопроект і чи є автори пропозицій на засіданні комітету? Можливо, хтось хоче поставити свої пропозиції на голосування? Якщо немає, в мене одне питання лише, пані Олена. Скажіть, будь ласка, як це може вплинути на показники бюджету, на витрати, прийняття цього законопроекту?

ВИСОЦЬКА О.В. Ми під час урядових дискусій із Міністерством фінансів, в принципі, розуміли, що буде проблема із додатковими витратами, тому компенсації в класичному вигляді, тобто грошової компенсації за неналежні умови, зараз в редакції, запропонованій до другого читання, немає в Україні. Але це не зупиняє нашу країну з часом, коли ми спочатку вирішимо проблему з неналежними умовами тримання, потім переглянути цей компенсаторний механізм і, як у інших розвинутих європейських країнах передбачити, в тому числі і фінансову компенсацію.

Також можна сказати, що у цього законопроекту є такий партнер, законопроект буде розглядатись у Комітеті з правоохоронної діяльності, там буде можливість дискутувати зміни до Кримінального ...*(Не чути)* якими можливо передбачити компенсацію у виді зарахування строку, але в дуже розумному вигляді, наприклад, п'ять днів неналежних умов до шести днів строку або інші моделі. І це буде вважатися все-таки компенсаторним класичним механізмом. А до грошей можна буде перейти з часом, коли

закінчиться війна і у нас будуть кращі умови утримання і відповідно набагато в безпечнішій країні буде ...*(Не чути)* фінансову компенсацію.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Олена.

Колеги народні депутати, немає питань, немає необхідності обговорення, я так розумію. З присутніх ніхто з цього приводу, з запрошених на засідання комітету?

Якщо ні, тоді переходимо до голосування за запропонований проект рішення.

БОГАТИРЬОВА О.І. Денис Вячеславович, дозвольте, будь ласка, Офіс Генерального прокурора.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тільки називайте своє прізвище, ім'я.

БОГАТИРЬОВА О.І. Ольга Богатирьова, відділ правового аналізу Офісу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бо у нас стенограма потім буде, розшифровка. Прошу.

БОГАТИРЬОВА О.І. Я б хотіла зупинитися конкретно на 10-11 сторінці порівняльної таблиці і уточнити у розробників, що вони мали на увазі, кого саме вони мали на увазі, тому що цього не обговорювалося ні на попередньому нашому засіданні, не було цього і в редакції першій та другій даного законопроекту.

Отже, це останній абзац 10-ї сторінки, сама остання строка...

_____. Можна правку уточнити, тому що ми тут уже розглядаємо конкретні правки.

БОГАТИРЬОВА О.І. Це я взагалі не правку, це остаточно запропонований головним комітетом варіант зараз буду озвучувати. Тобто на 10-й сторінці порівняльної таблиці, де остаточний варіант ...*(Не чути)* йдеться про те, що ... *(Не чути)* здійснює такі повноваження, як перевіряти додержання законодавства, оскаржувати протиправні дії посадових, службових осіб, притягувати, вимагати нагального припинення таких дій і ще притягувати винних осіб до відповідальності.

Ми наголошували, по-перше, у своєму листі від Офісу про те, що це все-таки повноваження на сьогоднішній день поки що прокуратури згідно з положеннями

Конституції, тому недоцільно дублювати ці повноваження, це раз. А по-друге, далі йдеться про те, що комісія з наступним вичерпним письмовим повідомленням відповідної особи про вжиті заходи відповідальності з дня отримання відповідної вимоги.

Отже, що мається на увазі під заходами відповідальності так і незрозуміло. Які заходи відповідальності в даному випадку малися на увазі, уточніть, будь ласка?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, або Мін'юст, або Валерій Іванович, хто.

_____. Я перепрошую, Денис Вячеславович, все-таки можна уточнити, про яке положення йде мова? Тому що коротку суть виклали, але давайте по таблиці, у вас ж є табличка перед собою.

БОГАТИРЬОВА О.І. Я ще раз повторюю, 10 сторінка порівняльної таблиці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, колеги.

_____. Там 10 правка, я бачу, на 10 сторінці 10 правка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, це, я так розумію, 28 пункт порівняльної таблиці, права колонка.

_____. Так, це 10 правка нашого колеги Сергія Володимировича Власенка і Тимошенко, вона врахована.

_____. Ви маєте на увазі абзац, який починається "уповноважені члени комісії з розгляду скарг", цей чи ні?

БОГАТИРЬОВА О.І. Так, так. Цей абзац, вірно, і там є низка повноважень, які ви пропонуєте наділити цю комісію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми зрозуміли вже. Давайте Валерій Іванович або представник Міністерства юстиції, хто готовий надати пояснення, відповіді?

БОЖИК В.І. Олена Володимирівна.

ВИСОЦЬКА О.В. Дякую, Валерій Іванович. Дякую, пане голово.

Мова йшла про те, що врахована правка пана Власенка народного депутата і з порядком роботи цієї комісії, і комісія не могла залишитися без повноважень. Тобто вона має реально вплинути на стан роботи і установи, і Мін'юсту. Тому цей абзац з такими повноваженнями і був передбачений для того, щоб комісія не була декларативним органом, яка тільки констатує проблематику. Вона ще може звернутися із вимогою усунути ті чи інші порушення і привести у відповідність приміщення.

БОГАТИРЬОВА О.І. До кого вона буде звертатися про усунення цих порушень? Зрозуміло, до адміністрації, так?

БОЖИК В.І. До тих органів, які компетентні в даному випадку прийняти рішення. Тобто, якщо це буде у сфері компетенції прокуратури чи інших органів... Тобто вони безпосередньо до відповідальності, наскільки, Олена Володимирівна, я бачу по тексту, там немає.

БОГАТИРЬОВА О.І. Але оскаржувати протиправні дії в даному випадку яким чином буде комісія? До кого оскаржувати?

ВИСОЦЬКА О.В. Протиправні дії, звісно, до правоохоронних органів, якщо протиправні дії адміністрації...

БОГАТИРЬОВА О.І. ...*(Не чути)* повноваження правоохоронного органу, і комісія буде оскаржувати до правоохоронного органу. Це дубляж повноважень. Ну, ми ж уходимо від того, щоб у нас було десять органів – і всі займалися один і тим самим питанням. Ви ж про це наголошувати неодноразово, що на сьогоднішній день є "Перехідні положення" в Конституції, де чітко прописано, чим займається прокуратура. Навіщо ще в органі, в додатковому, робити ще додаткові повноваження, ті, які передбачені вже в правоохоронному органі? Це раз. А, по-друге, все ж таки уточніть, будь ласка, що мається на увазі "про заходи відповідальності"? Це 10-11, там в дужках після всіх повноважень комісії йдеться, що вони здійснюють вичерпне письмове повідомлення якоїсь відповідної особи. Яка це відповідна особа, це здогадайтеся самі. І далі "заходи відповідальності". Таких взагалі немає в проекті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. По заходам відповідальності було питання. Поясніть, будь ласка.

БОГАТИРЬОВА О.І. Да, будь ласка.

ВИСОЦЬКА О.В. Тут мова йде про те, що, якщо йде саботаж на місці і адміністрація конкретної установи не виконує рішення комісії, не усуває порушення права засудженого або ув'язненого, тоді у комісії є можливість звертатись до правоохоронних органів із відповідними заявами для притягнення до відповідальності такої посадової особи.

БОГАТИРЬОВА О.І. Так нема у нас в законодавстві заходів відповідальності. От ми зараз пропишемо, і далі що правоохоронним органам, де їм шукати заходи відповідальності, до яких притягувати винних осіб?

ВИСОЦЬКА О.В. Це можуть бути догани, звільнення, притягнення до, якщо це...

БОГАТИРЬОВА О.І. Це правоохоронні органи мають робити ці заходи?...

ВИСОЦЬКА О.В. Ні, але якщо заява, вже різні види відповідальності, але у правоохоронних органів це притягнення до адміністративної, до кримінальної відповідальності тут, а ми вже...

БОГАТИРЬОВА О.І. ...*(Не чути)* заходів відповідальності на сьогоднішній день у законодавстві у нас ні в кримінальному, ні в адміністративному немає. Тому прописувати в такій редакції Офіс Генерального прокурора не погоджується.

І можна ще, Денисе Вячеславовичу, один момент уточнити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, прошу.

БОГАТИРЬОВА О.І. З приводу нашого листа, ми теж там вказували, ви багато що врахували. Це стосується 115 нової статті КВК з позначкою 1, там, де саме буде критерії належних умов визначені, вони прописані. Однак є такий пункт 2 частини першої статті 115 з позначкою 1, де одним з видів належних умов тримання є надання знову ж таки належної медичної допомоги. Оце слово належність, воно, знаєте, є таким декларативним. І в даному випадку комісія, коли прийде перевіряти ці питання, чи належна медична

допомога, чи неналежна, немає, знаєте, ніяких от для комісії в даному випадку чітких параметрів, тобто від чого ця комісія буде відштовхуватися.

При цьому в пункті 4 цієї ж частини йдеться про забезпечення житлово-побутових умов, але зовсім нічого не сказано, чи це належні житлово-побутові умови, чи ні. Тому пропонується все ж таки відійти в пункті 2 від слів "належної медичної допомоги" і залишити "надання медичної допомоги". Ми погоджуємося, що це є дійсно критерій належності умов тримання.

А от в пункті 4 прибрати "достатньо природного освітлення". Ну як член комісії от буде визначати? Для нього, він думає, що це достатнє природне освітлення, для мене особисто, я люблю там, для мене недостатньо. Тому ці суб'єктивні, можливо, критерії достатності, належності пропонується все ж таки виключити, це в частині першій статті 115. Звертаємо на це увагу, тому що потім буде складніше і самій комісії працювати.

І останнє ще у мене як би теж таке суттєве запитання стосовно, знову повернусь до того пункту, до сторінки, точніше, 10-ї, 11-ї, там, де мова про роботу комісії. Як на мене, знову ж таки воно дуже розтягнуте в днях. Пропонується така редакція, що спочатку комісії приходиться заява від чи то засудженого, чи захисника, чи близьких родичів і потім протягом десяти днів з дня отримання відповідної вимоги комісія як би все це опрацьовує. При цьому у триденний строк вона має тільки відвідати установу. Далі, вона її відвідала. І нічого не йдеться про те, що скільки ця комісія може бути в цій установі. Просто йдеться про те, що рішення про належні умови тримання там підписується членами комісії, потім вже негайно відправляється. Тобто до чого я веду. Розірвано в часі, от комісія приїхала до установи, вона там перевіряє. Скільки вона перевіряє? Цього не прописано. А може два тижні перевіряти. Оце треба, мені здається, уточнити, скільки в даному випадку комісія, протягом якого строку вона має там знаходитись. Можливо, якщо об'ємні там скарги, заяви, точніше, то, можливо, це там в залежності від цього. Але якимось чином все-таки уточнити оцей строк роботи комісії по конкретній установі по заяві там особи, засудженого. Це нескладно прописати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Валерій Іванович, прошу, вам слово. Бажає хтось прокоментувати? Валерій Іванович або Мін'юст.

БОЖИК В.І. Можливо, зараз Олена Володимирівна прокоментує. У мене скоріше запитання до представника прокуратури. Скажіть, будь ласка, ви кажете, що ви направляли листа на комітет з приводу цього законопроекту з якимись конкретними зауваженнями?

БОГАТИРЬОВА О.І. Так, звичайно. В 2021 році був розроблений цей проект. Нам надсилався. Ви частково врахували.

БОЖИК В.І. А взагалі хтось з представників прокуратури зараз, коли цей законопроект голосувався до першого читання і опрацьовувався до другого, ви чи ваші колеги брали участь в роботі?

БОГАТИРЬОВА О.І. Так, я особисто брала і ми наголошували те, що є наш лист, що треба врахувати. Ви частково врахували, особливо, що стосується окружних прокуратур. Це було перше, що нас бентежило, тому що це не повноваження органів прокуратури здійснювати заходи запобігання. Ви це все врахували, але частково зауваження у нас окремі залишилися.

БОЖИВ В.І. Тобто окремі зауваження залишилися. А як ви вважаєте, на порядок реалізації з урахуванням того, що ще буде розробляти порядок і КМУ це в такому варіанті, якщо буде проголосовано, це буде мати суттєвий вплив?

БОГАТИРЬОВА О.І. Ні. Дивіться, ви ж прописали все-таки те, що буде в положенні цьому відображено, а зараз прописали в КВК частково. І тому упустити окремі положення, положення буде писатися на основі КВК. Тому в КВК має бути чітко визначені основні моменти, про які я зараз вела мову. Можна, якщо будуть ці прогалини в КВК, то відповідно вони і в положенні про комісію.

БОЖИК В.І. Я б не сказав, що то... Олена Володимирівна, ви могли б прокоментувати.

ВИСОЦЬКА О.В. Так, дякую.

Дійсно, коли закон має надто детальне регулювання роботи того чи іншого органу або комісії, це може ускладнити роботу з часом, так, буде неактуальним. Тому краще приєднатися до розробки порядку роботи цієї комісії і врахувати там всі деталі.

Я нагадаю, що місця несвободи перевіряються і органами прокуратури, і Уповноваженим з прав людини, і правозахисними організаціями, і міжнародними місіями. Ніде немає чіткого регламенту скільки часу, скільки годин або днів та чи інша особа, суб'єкт перевірки перебуває безпосередньо в установі – це визначає він сам, наскільки це

можливо. І, якщо одного робочого дня буде достатньо для того, щоб перевірити цю заяву, ми надамо відповідний доступ і будемо співпрацювати з таким представником. Тобто у нас не виникало на практиці ще таких питань.

А друге питання щодо визначення належних умов, це було дуже складним питанням. Але ми врахували всі рішення Європейського Суду і рекомендації Європейського Суду. На жаль, формулювання декларативні і звужувати права українських засуджених по відношенню до прав засуджених в інших країнах теж би не хотілося, тому що є певні стандарти, до яких Ради Європи йде і, в принципі, так, належна медична допомога, слово "належна" тут має для них ключове значення, це означає, що все, що наука медична в цей момент має, всі засоби, всі протоколи були по відношенню до людини використані. І це вважається наданням належної медичної допомоги.

Тому, відповідаючи на питання щодо роботи комісії, ми би все-таки детальніше пропрацювали в підзаконних нормативних актах, а щодо належних умов залишили би редакцію як підготовлена до другого читання, оскільки це стандарти.

Дякую.

БОГАТИРЬОВА О.І. А можна питання, пані Олена? Дивіться, тоді чому житлово-побутові умови ви не використовуєте...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Ольга, питання задаються з дозволу головуючого.

БОГАТИРЬОВА О.І. Вибачте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Врахуйте, будь ласка. Ставте питання.

БОГАТИРЬОВА О.І. Я повторюсь тоді. Дивіться, ви чому тоді не використовуєте в пункті 4, там, де йде мова про житлово-побутові умови, слово "належні"? Якщо йде про належну медичну допомогу, про достатнє природне освітлення, яке є оціночним поняттям, я ще раз повторюю, немає тоді слова "забезпечення належних житлово-побутових умов"? Але не всі фахівці комісії, я впевнена, які там будуть, вони можуть оцінити, що це належна медична допомога чи ні. Тоді треба буде залучати експертів. Ускладнюється просто робота цієї комісії, здається так.

А з приводу, от ви кажете строків, що не треба встановлювати комісії, особа, яка скаржник в даному випадку, вона буде триматися в цих неналежних умовах весь час, поки не буде прийнято, перевірено і не прийнято рішення комісії, це рішення комісії буде

відправлятися на адміністрацію, адміністрація весь цей час буде устранять ці порушення, якщо вони є, і весь цей час особа буде триматися в неналежних умовах і відповідно потім буде вимагати відшкодування. В тому числі особи, які не зверталися, але тримаються в цих неналежних умовах, хочу наголосити, вони теж можуть звернутися до суду і сказати, от є рішення комісії, що Петренко тримався в неналежних умовах, а я сидів же з ним в цій камері і так само перебував в неналежних умовах.

І без всяких рішень комісії і всіх інших буде рішення суду, і та особа також буде мати на відшкодування. І таких звернень може бути мільйон. І особа, яка трималася за рік до цього, і особи, які потім будуть триматися. І де їх всіх тримати, це другорядне питання. Тому що камер неналежних умов, я думаю, там забагато, в СІЗО і в установах, і всіх перевести кудись в одну камеру, ну, належних умов чи платну, для того щоб комісія побачила, дійсно, він зараз в платній камері сидить, він тримається в належних умовах, хоча і безкоштовно сидить, але там належні умови.

Питань більше, ніж відповідей. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ольга Литвинчук. Потім Подоляк.

ЛИТВИНЧУК О.С. Доброго дня. Дякую за надане слово. Я представляю також Офіс Генерального прокурора, але я представник Департаменту міжнародного співробітництва.

І я хотіла б зазначити на тому що в аспекті міжнародного співробітництва під час кримінального провадження будь-які зміни, які направлені на поліпшення умов тримання осіб в місцях несвободи, є дуже слушними, і є вони дуже важливими. Тому цей законопроект 5652, який спрямований і призначений на виконання рішення Європейського суду з прав людини "Сукачов проти України", він є дуже важливим, і він удосконалив законодавче регулювання.

Ті недоліки, про які моя колега наразі говорила, я впевнена, що можна буде доопрацювати і вже на підзаконному рівні достатнім чином врегулювати.

Чому я кажу про аспект міжнародного співробітництва під час кримінального провадження? Треба зараз звернути увагу на те, що у прокуратури перед Офісом Генерального прокурора є таке завдання щодо зменшення кількості випадків відмови у видачі осіб, екстрадиції в Україну. Чому це відбувається? Наші іноземні колеги, іноземні компетентні органи звертають увагу на те, що у нас неналежні умови тримання осіб під вартою. У зв'язку з цим такі випадки відмови мають місце. Тому при наданні гарантій, ми пишемо нашим колегам і звертаємо увагу на те, що ми вживаємо всі можливі заходи, в

тому числі на законодавчому рівні, для дотримання прав осіб... тримання осіб в місцях несвободи. Тому вказаний проект ми в цьому аспекті підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую.

Подоляк, потім Овсієнко.

ПОДОЛЯК М.С. Дякую, пане головуєчий.

Подоляк Михайло – начальник Департаменту протидії порушення прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах Офісу Генерального прокурора. Дійсно, як казали попередні колеги, будь-який законопроект можна покращувати і цей також. Але ми підтримуємо цей законопроект, тому що він, в принципі, розроблений на виконання рішення Європейського суду з прав людини "Сукачов проти України", "...*(Не чути)* проти України", і ті проблеми, недоліки, які там є, дійсно, вважаємо, що можна врегулювати у відповідних нормативно-правових актах. Тому враховуючи це, підтримуємо. І просимо також народних депутатів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Овсієнко, вам слово.

ОВСІЄНКО А.А. Доброго дня, Денис Вячеславович, шановні народні депутати, присутні! Я представляю Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. І хочу нагадати, що з приводу даного законопроекту, який має вже доволі тривалу історію, було Уповноваженим свого часу висловлено істотні застереження. Вони зводились до того, що законопроектом не передбачено заходи відшкодування особам, які вже відбули покарання, особам, до яких не можуть бути застосовані визначені заходи відшкодування, зокрема, тим, які засуджені до довічного позбавлення волі. Висловлювали застереження також щодо того, що закон не містить альтернативної грошової компенсації особам, відносно яких встановлено факт їх утримання в неналежних умовах.

Мені відомо також, що частина правок, які були внесені відповідно народними депутатами з урахуванням таких зауважень, були відхилені. Однак вважаємо за необхідне від імені Уповноваженого нагадати, що призначення цього законопроекту є врегулювати правовідносини з урахуванням комплексного характеру такого регулювання на виконання рішення "Сукачов проти України". Пунктом 159 прямо передбачена можливість іншої

форми відшкодування у вигляді грошової компенсації і те, що це є єдиним вибором для осіб, які більше не знаходяться під вартою.

Тому ще раз хочу звернути на це увагу шановних народних депутатів і наголосити на цьому від імені Уповноваженого.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Сергій Соболев, потім Валерій Іванович Божик, потім Максим Євгенович Дирдін.

СОБОЛЄВ С.В. Дякую, колеги. Дякую, присутні.

Шановні колеги, у мене таке відчуття, що у нас відбувається перше читання, ми обговорюємо концепцію законопроекту, а не йдемо по поправках. Так ми ніколи не закінчимо. В мене є пропозиція, є пропозиція від авторів законодавчих ініціатив, ми їх розглядаємо, немає таких пропозицій, ми їх не розглядаємо. Це зовсім інший етап обговорення законопроекту. Всі експертні думки ми слухали при першому читанні, ми маємо можливість ознайомитися з усіма листами.

А тепер по суті. Я не хотів би продовжувати цю нераціональну дискусію, а хотів би все-таки йти по поправках. Але, якщо вже відповісти на всі застереження перш за все Офісу Генерального прокурора, то вся фіксація порушень відбувається заради того, щоб далі особа могла подавати на компенсацію, якщо це колись буде грошова компенсація, або, наприклад, на компенсацію у вигляді зменшення термінів перебування особи в місцях позбавлення волі або в попередніх місцях позбавлення волі. Тому мені здається, якщо ми зараз підемо в цю дискусію, ми знову повернемося до першого читання і знову будемо обговорювати концепт законопроекту, а не конкретні правки.

Тому, пане голову, мені здається, є правка, будь ласка, називайте правку, хто з авторів законодавчої ініціативи вносив цю правку, хто не вносив цю правку, все, вибачте, експертні думки всі маємо ми у вигляді їх листів, зауважень, застережень.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Валерій Іванович Божик, потім Максим Євгенович Дирдін.

БОЖИК В.І. Коротко, пане голову.

Перше. Я абсолютно погоджуюся з Сергієм Владиславовичем, у нас є чітка процедура розгляду законопроекту до другого читання. Ми знову ідемо в теорію.

Звичайно, грошова компенсація – це реальний механізм і самий ефективний. Але ми обговорювали це до першого читання і нових аргументів зараз немає за рахунок чого. І також потрібно звертати увагу на те, що такі компенсації не вирішуватимуть проблему належних умов, доцільніше спрямувати кошти на будівництво нових в'язниць. Але це знову ж ми ідемо в концепт. Тому я пропоную так само, підтримую Сергія Владиславовича, в плані того, що якщо є по конкретній правці у нас питання чи необхідність поставити її на голосування, тоді йдемо по процедурі.

І хотів би звернутися до колег, наприклад, з Офісу Генерального прокурора. Складається така, як для мене, трошки дивна ситуація, скажімо так, з Мін'юстом ми обговорювали, ще там колеги, кілька разів були робочі зустрічі. Прокуратура направила лист за 21-й рік, але між першим і другим читанням я нікого не бачив. Можна було врахувати, можна було обговорити. Це раз. Один департамент підтримує, другий департамент не підтримує. Ну, от така складається ситуація. Тому маємо те, що маємо. Тому я закликаю колег, ті, які зацікавлені і в сфері діяльності органу, який вони представляють, лежить ця проблематика, більш активно долучатися саме до роботи в комітеті, в тому числі і доопрацювання між першим і другим читанням. Ми йдемо завжди назустріч і завжди стараємося доопрацювати всі пропозиції.

Дякую. Якщо коротко...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерій Іванович.

Максим Євгенович.

ДИРДІН М.Є. Да, пане голову, це в мене було теж запитання, Валерій Божик його підняв. Я так зрозумів, що є різні департаменти Офісу Генерального прокурора і в них різні позиції щодо цього законопроекту. Я так зрозумів? Виступав... у мене є підписаний Подоляк М.С., він з департаменту Офісу Генеральної прокуратури, і тут слухаємо іншого представника департаменту і теж різна позиція. Так воно і є? Тобто це певна неузгодженість Офісу Генерального прокурора стосовно цього законопроекту чи як це... просто розуміти оцю ситуацію по цьому законопроекту? Це питання і до...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Євгенович, ви чули позицію різних представників Офісу Генерального прокурора, різних структурних підрозділів.

ДИРДІН М.Є. А чому тоді... тоді в мене питання. В чому тоді полягає... Для мене от, отримується, є Офіс Генерального прокурора і різні департаменти говорять про різні

речі цього законопроекту. Одні підтримують, інші не підтримують цей законопроект в цій редакції, яка до другого читання. В чому це питання або що це – незгодженість чи як це розуміти?

БОГАТИРЬОВА О.І. Пане голово, дозвольте, з Офісу представник відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

БОГАТИРЬОВА О.І. Можна, да? Дивіться, ми, дійсно, підтримуємо, і про це наголосили і міжнародний департамент, і департамент пенітенціарний, однак є певні застереження, які у нас є. Ми нічого не казали, що ми проти законопроекту, але застереження, будь ласка, почуйте наші теж, і виключно правового характеру ці застереження, вони не йдуть в розрізі з європейським баченням, з рішеннями суду. Єдина позиція щодо підтримки даного законопроекту, однак окремі положення, які я озвучила, на сторінці 10-11-й, будь ласка, їх врахуйте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

У нас основним з підготовки даного законопроекту є відповідний, був, підкомітет і особисто заступник голови комітету Валерій Іванович Божик. Я почув позицію Валерія Івановича. Валерій Іванович, ви вважаєте, що даний законопроект необхідно зараз поставити на голосування. Вірно?

БОЖИК В.І. Поставити на голосування. Члени комітету детально обговорювали.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я авторів правок питав, чи є автори правок, хто пропозиції до другого читання, хто бажає поставити свої пропозиції, не було нікого. Тому, власне, зважаючи на позицію колег і всіх, переходимо до голосування за запропонований проект рішення комітету.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Гунько.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Демченко – за.

ГУНЬКО А.Г. Гунько – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гунько – за. І для стенограми: також присутній член комітету народний депутат Гунько Анатолій Григорович на засіданні комітету.

Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

_____ . За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За – це хто до цього сказав?

СОБОЛЄВ С.В. Соболев – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соболев – прийнято зараз.

Стефанчук.

Фріс. Фріс!

Рахую. 12 членів комітету – за, проти – 0, утримались – 0. Отже, рішення прийнято.
Дякую, колеги.

Доповідачем від комітету, власне, пропоную Валерія Івановича Божика. Ні в кого немає заперечень, немає необхідності ставити на голосування? Давайте, якщо я забуду, просто всі наступні, які стосуються діяльності пенітенціарної, кримінально-виконавчої служби, доповідачем по всіх законопроектах буде пропозиція – Валерій Іванович Божик.

Так, переходимо до наступного проекту порядку денного нашого, це проект Закону 9149 – проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення виконання покарання у виді штрафу та громадських робіт.

Прошу, Валерій Іванович Божик. Як сказав голова профільного підкомітету, ви по цьому законопроекту.

БОЖИК В.І. Шановні колеги, до вашої уваги наступна порівняльна таблиця до другого читання, ініційована урядом, законопроекту 9149 про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення виконання покарання у виді штрафу та громадських робіт.

Цим законопроектом вносяться зміни до КВК законів про пробацію та про виконавче провадження в частині регламентування виконання покарань у вигляді штрафу та громадських робіт. До комітету від суб'єктів права законодавчої ініціативи до другого читання надійшло 22 пропозиції і поправки. Разом з тим під час доопрацювання запропоновано доповнити порівняльну таблицю поправками, пропозиціями від комітету. Таким чином порівняльна таблиця, яку представлено на розгляд комітету, містить 26 поправок і пропозицій, з яких пропонується 13 врахувати і 13 відхилити.

Якщо в членів комітету чи в присутніх будуть питання по конкретних поправках, ми можемо їх обговорити. Таким чином пропонується підтримати висновок комітету і рекомендувати Верховній Раді проект Закону 9149 прийняти в другому читанні та в цілому. І доповідачем від комітету з цього питання в разі прийняття такого рішення на пленарному засіданні прошу визначити мене.

Тепер, якщо є питання по поправках чи якісь по законопроекті, ми можемо так само в такому ж порядку обговорити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерію Івановичу.

Я надам слово представнику знову Міністерства юстиції України щодо запропонованої редакції законопроекту до другого читання. Прошу.

ВИСОЦЬКА О.В. Дякую, пане голову.

Цей закон – логічне продовження реформи пенітенціарної системи, де ми розвиваємо альтернативні позбавленню волі види покарань. Мова йде в цьому проєкті про штрафи і громадські роботи. Ці уточнення в законодавство, точкові зміни законодавства щодо виконання такого виду покарання, як штраф або громадські роботи, вони необхідні для того, щоб їм у суспільстві була більше довіра до цього виду покарання, тому що все-таки стереотипно ми вважаємо, що тільки позбавлення волі є належним покарання. І для того, щоб люди довіряли громадським роботам, ці громадські роботи потрібно робити більш широкими, і їх застосування для судів цим проєктом вводиться, що воно може бути призначено як основне покарання і як додаткове покарання. Нам дуже важлива буде думка суддів щодо цих видів покарання, щоб вони довіряли також цьому виду покарання і призначали його якомога більше. Ось для тих недоліків, які є в діючому законодавстві, і

було розроблено цей законопроект, щоб розширити можливість застосування ефективного... альтернативних позбавленню волі видів покарань, і тим самим зменшувати наше в'язничне населення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, чи є необхідність обговорення даного питання, чи є автори пропозицій, правок до другого читання, хто бажає поставити? Якщо немає таких пропозицій, тоді переходимо до голосування за запропонований проект рішення комітету.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Гунько.

Володимире Анатолійовичу, вимкніть мікрофон, будь ласка.

Гунько.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для стенограми: також повідомляю, що на засіданні присутній перший заступник голови комітету – Василь Іванович Німченко.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук. *(Шум у залі)*

Фріс.

Отже, рахуємо. 13 членів комітету – за, проти – 0, утримались – 0. Отже, рішення прийнято. Дякую, колеги.

Переходимо до наступного питання нашого порядку денного. Це проект Закону реєстраційний номер 11378, теж Кабінетом Міністрів України внесений, це проект Закону про внесення зміни до статті 6 Закону України "Про Державну кримінально-виконавчу службу України".

Валерій Іванович, вам слово.

БОЖИК В.І. Колеги, вашій увазі пропонується проект Закону про внесення зміни до статті 6 Закону України "Про Державну кримінально-виконавчу службу" (11378). Цим законопроектом пропонується закріпити положення, згідно з яким визначення чисельності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби таборів та дільниць для тримання військовополонених буде покладено на Кабінет Міністрів. Відповідно Закон України "Про чисельність Державної кримінально-виконавчої служби" визнати таким, що втратив чинність.

На думку суб'єкта права законодавчої ініціативи, прийняття законопроекту сприятиме ефективному використанню фінансових і людських ресурсів, які забезпечують діяльність ДКВС, зокрема удосконалення правового статусу засуджених та осіб, взятих під варту, з запровадженням цифровізації, з застосуванням більшої кількості технічних засобів нагляду та охорони, реалізацію пілотних проектів, виконання стратегічних програмних документів, проектів міжнародної технічної допомоги тощо.

Вважаю, що позиція суб'єкта законодавчої ініціативи щодо забезпечення ефективності, визначення такої функції саме за Кабміном є обґрунтованою.

Головне науково-експертне управління надало до цього законопроекту зауваження технічного характеру.

Уповноважений Верховної Ради з прав людини своїм листом висловив підтримку цій ініціативі.

Тож враховуючи зазначене, я прошу підтримати висновок комітету і рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України цей законопроект і за результатами розгляду в першому читанні прийняти його за основу. Доповідачем від цього комітету також прошу колег визначити мене.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерій Іванович.

Міністерство юстиції, вам слово. Коротко за можливості.

ВИСОЦЬКА О.В. Дякую.

Валерій Іванович дуже чітко охарактеризував суть проекту. Мова йде про чисельність працівників пенітенціарної системи. Звісно, життя, умови повномасштабного вторгнення, вони впливають також на нашу структуру. Тому буде більш доцільним визначати чисельність персоналу ДКВС саме відповідно... *(Не чути)* Кабінету Міністрів України.

Ми підтримуємо цей законопроект. Бачили зауваження Головного експертного управління. Розуміємо, як доопрацювати цей законопроект до другого читання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, Мін'юст.

Колеги, чи є необхідність обговорювати даний законопроект?

КАЛАУР І.Р. У мене є запитання, Денис Вячеславович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Іван Романович Калаур, вам слово.

КАЛАУР І.Р. Ми говоримо про те, що чисельність буде визначатися Кабінетом Міністрів, в даному випадку Міністерством юстиції. А є якесь загальне розуміння, за якими критеріями Міністерство юстиції буде визначати чисельність цієї служби?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, відповідайте.

ВИСОЦЬКА О.В. Можна? Дякую.

Так, звісно, ми розуміємо, що... З чим виникло це питання? Частина наших установ були окуповані, тобто відповідно чисельність має зменшуватись. Частина наших в'язниць були евакуйовані в більш безпечні регіони. Але також ми отримали нову функцію – це тримання військовополонених ворогів. Тому, звісно, у нас є розуміння залежно від поставлених задач. Якщо є задача до нової функції, відповідно штат ми будемо обговорювати на розширення. Якщо ми втрачаємо ту чи іншу в'язницю з тих чи інших причин, доцільно буде скоротити цю чисельність на відповідну чисельність персоналу.

КАЛАУР І.Р. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Більше немає запитань? Немає необхідності обговорювати?

Тоді переходимо до голосування за запропонований проект рішення комітету.
Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Гунько.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.С. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

Фріс.

ФРІС І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, рахуємо. 14 членів комітету – за, проти – 0, утримались – 0. Отже, рішення прийнято. Дякую, колеги.

Так, два наступних законопроекти, так як ми проголосували, з порядку денного ми прибрати для додаткового їх опрацювання. Переходимо до шостого питання нашого порядку – це проект Закону про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо запровадження спеціалізації суддів з розгляду військових кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (реєстраційний номер 10301), внесений народним депутатом Демченком.

Так, прошу голову профільного підкомітету доповісти про результати розгляду на підкомітеті зазначеного законопроекту, співголову.

_____. Денис Вячеславович, підкомітет з питань правосуддя даний проект рішення не розглядав, тому пропозиція обговорити його вже на комітеті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую.

Так, Сергій Олексійович Демченко, ви як від авторів, від автора цього законопроекту, вам слово.

ДЕМЧЕНКО С.О. Так, дякую.

Колеги, всім доброго дня, доброго дня запрошеним. Законопроект відповідає його назві. Насамперед це суть – запровадити спеціалізацію з розгляду відповідних кримінальних правопорушень в судах загальної юрисдикції, апеляційних судах за аналогією на кшталт існуючої спеціалізації по злочинах, пов'язаних з неповнолітніми особами.

Відповідно чим мотивована дана пропозиція? Пропозиція мотивована тією ситуацією поточною, з якою ми стикнулися, і, зрозуміло, яка буде попереду переслідувати нас не одне десятиріччя, враховуючи склади злочинів, насамперед воєнних злочинів, пов'язаних з агресією нашого сусіда, вони будуть розглядатися також десятиріччями, оскільки це нешвидкий процес.

На сьогоднішній день це вже більше ніж 138 тисяч кримінальних проваджень, згідно інформації Офісу Генерального прокурора, які, зрозуміло, всі кінець кінцем у більшості своїй впадуть на плечі суддів. Відповідний вид злочинів до агресії з боку ворога носив в кількості епізодичний характер, їх не було так багато в судах. І цим обґрунтовується відсутність належного рівня насамперед практичного досвіду і навіть теоретичного досвіду, оскільки міжнародне гуманітарне право, ми розуміємо, що воно є досить специфічним, у декількох напрямках навіть має новшества і викликає необхідність додаткового навчання в судах, постійної концентрації на тому, що багато питань носять характер для суддів, вперше розглядатиме. І навчати є необхідність кожного дня і підвищувати якість цієї спеціалізації.

Але, на жаль, кількість суддів на сьогоднішній день навіть та, що є, охопити її повністю неможливо і навчати немає сенсу, наприклад, цивіліста, який не розглядає відповідні справи. І така спеціалізація, яка пропонується, вона також надасть можливість зосередити більш ефективно і питання навчання суддів з цього профілю.

Крім того, ми розуміємо, що необхідна висока довіра до відповідних суддів, які розглядають відповідні злочини. І зі свого боку в нас є декілька, не один висновок у тому числі і Консультативної ради європейських суддів (КРЕС), які висловлюють, що застосування спеціалізації суддів, воно в певних сферах підвищує авторитет, посилює авторитет судді. І відповідно ми цю проблему також вирішимо з застосуванням цієї пропозиції в життя. Даний законопроект фактично передбачає, що кожен з судів на своїх загальних зборах обирає, визначає необхідну кількість суддів з відповідної спеціалізації, і на п'ять років обираються судді зі складу суду, який розглядатиме саме ці склади злочинів. За аналогією зі злочинами, вчиненими неповнолітніми особами, відповідно буде можливість розглядати і інші склади злочинів цими суддями, але в них буде пріоритетність саме по цим видам складу злочинів так само як по неповнолітнім.

Ще одним аргументом ми розуміємо, що у нас зараз обговорюється багато питань, пов'язаних з тим, що, можливо, необхідно утворювати окремі воєнні військові суди. Але враховуючи наші фінансові спроможності, нашої країни, запропонований варіант – це зробити виключно спеціалізацію суддів, а не створювати окремі суди. Він по силам нашої на сьогоднішній день фінансовій спроможності. І якщо у нас фінансові спроможності в майбутньому колись з'являться більші і необхідні і така необхідність буде, то можна буде розглянути більш кардинальні зміни в судовій системі в цьому напрямку. Але на сьогоднішній день це не тільки спірно, але і питання в тому, що неможливо реалізувати взагалі. А цю історію можливо реалізувати і тому прошу в першому читанні цей законопроект підтримати.

Ще тільки додатково додам, що є пов'язаний з цим законопроект 10302, він пропонує внести зміни до Кримінального процесуального кодексу, оскільки це має бути окремим законом згідно норм Кримінального процесуального кодексу, то цей законопроект йде окремо, паралельно і розглядатиме його відповідний профільний комітет. Він стосуватися вже просто фактично в яких випадках, де застосовуються ці норми, яких злочинів воно стосується, але по тексту Кримінального процесуального кодексу. Напевно, коротко все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Олексійович.

Зараз Роман Вячеславович Бабій, потім я надам слово представникам, які в тому числі присутні на засіданні комітету, це і Вища рада правосуддя, і Верховний Суд. Бачу, рука піднята, там пан Олег Ткачук. Але буде Вища рада правосуддя, буде Рада суддів України, буде Верховний Суд потім.

А передусім Роман Вячеславович Бабій, вам слово.

_____. USAID просив надати слово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Піднімайте руку. Піднімайте руку, я долучу.

Роман Вячеславович.

БАБІЙ Р.В. Дякую, пане голово.

Колеги, як на мене, логічна ідея. Ми знаємо, що йдуть дискусії зараз. Вже давно йдуть дискусії щодо створення спеціалізованих судів щодо розгляду такого виду злочину. Ну, Сергій Олексійович піднімав це питання, в принципі, він розказав, на що наптовхується ця ідея ...*(Не чути)*, і це може бути альтернативою отакої ідеї створення спеціалізованих судів, дійсно запровадження спеціалізації.

Але у мене виникають деякі питання і застереження. Наскільки я знаю, на підкомітеті не обговорювався законопроект в широкому колі, особливо з залученням в першу чергу апеляцій загальних судів. І ми знаємо всі ситуацію з кадровим забезпеченням, особливо з суддями, які розглядають саме злочини, вірніше, справи щодо покарання за кримінальне правопорушення. Особливо критична ситуація в апеляціях якраз. І якщо ми запровадимо спеціалізацію таким чином, не тільки судді, не всі, які розглядають кримінальні справи, а лише ті, які будуть визначені зборами суддів, навряд чи це будуть всі судді-криміналісти так звані, отримають цю спеціалізацію на зборах суддів.

От з огляду на це, з огляду на нинішні реалії, знову ж таки ідея заслуговує на існування і вона може бути реалізована. Але з огляду на сьгоднішні реалії, на кадрове забезпечення в судах загальної юрисдикції, особливо апеляційних, у мене виникають певні сумніви, чи зараз вона не ускладнить і не зробить гіршим, не таким ефективним розгляд справ, отаких справ про цей вид злочинів. І мені здається, що варто би було провести широке обговорення на рівні підкомітету із залученням Ради суддів, із залученням суддів апеляційних судів, вислухати їх думку, наскільки це зробить більш ефективним розгляд справ такого виду, і потім уже приймати відповідне рішення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Роман Вячеславович.

Сергій Олексійович, ви відреагувати на це хотіли?

ДЕМЧЕНКО С.О. Так, якщо дозволите.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да-да-да, прошу.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую, пане Романе, за відповідно звернення уваги на ці моменти. Так, ми їх обговорювали і зі суддям в тому числі, і з усіх ланок насамперед були такі обговорення при підготовці законопроекту. Це проводилось у тому числі і за участю наших міжнародних експертів, партнерів насамперед USAID. Я думаю, вони ще візьмуть слово, скажуть свою точку зору з цього питання.

Я хотів звернути увагу на ключовий момент, що ми не звужуємо, не обмежуємо якусь кількість суддів саме законом, які розглядатимуть відповідні склади злочину. Це залишається на вирішення самих судів, вони зборами суддів визначають кількість суддів, які будуть розглядати відповідний склад злочинів і хто ці судді. І вони обирають їх на 5 років з можливістю потім переобрання тих самих суддів, будь ласка, це також не обмежується. Це для того, щоб, можливо, наявність кримінальних проваджень, щоб не ускладнювати процеси розгляду відповідних видів кримінальних проваджень. Тобто тут ми нічого не змінюємо.

Єдине, що у нас, ми додаємо законопроектом, це те, що ми вважаємо, що відповідні склади злочинів мають розглядати судді, які хоч одне кримінальне провадження розглядали в судовому засіданні. Це, напевно, є зрозумілим, оскільки це викликає більшу довіру і містить відповідно хоч одну ознаку. Надавати цивілісту одразу, який жодного разу не розглядав жодного кримінального провадження, відповідний злочин щодо міжнародного гуманітарного права, ну, це достатньо ризик, як мінімум, довіри до цього судді з боку суб'єктів, які прийматимуть участь в цьому засіданні.

Тому це єдина ознака, про яку ми вказуємо на сьогоднішній день: досвід кримінальних проваджень відповідних судів. І, на нашу думку, таке обмеження є, очевидно, виправданим з огляду на те, що я сказав.

А щодо знову ж таки, що це підвищить якість судових рішень, це думка не моя особисто, це думка відповідних організацій, поважних, в тому КРЕС, рішення якого я цитував. Там прямо визначено, що спеціалізація підвищить якість судових рішень. І я думаю, що ми відповідним законом надамо додатковий потенціал взагалі в судах зосередитися на більш системному підході до, ну, навіть знову ж таки до самого простого: визначення, а кого з суддів навчати міжнародному гуманітарному праву додатково на курси, які на сьогоднішній день, дійсно, є досить актуальними, найактуальнішими, напевно, з кваліфікаційного навчання для суддів взагалі. І, на жаль, воно на досить

низькому рівні було, зі зрозумілих причин, в тому числі відсутності відповідної практики ще кілька років тому. Тому десь, напевно, така історія.

Законопроект не матиме якогось негативного впливу на ті суспільні відносини, які ви описуєте, тобто нічого не змінить в негативну сторону, а, навпаки, він налаштує і якимось чином, на мою думку, систематизує, дисциплінує саме цей напрямок. А це, напевно, наші міжнародні зобов'язання, в тому числі, включатимуть, яке обличчя у нас з розгляду відповідних складів злочину. Це буде питання номер один, точно в топі, якщо не номер один, то серед тих, що найголовніші.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, я вибачаюсь. Я знаю, що Богдан Сильвестрович Моніч зараз на заході знаходиться, не географічно, а на заході бере участь. Я б, якщо можливо, йому зараз слово надав, бо він спеціально включився, наскільки я розумію.

Богдан Сильвестрович, обговорюємо законопроект, що стосується...

МОНІЧ Б.С. Доброго дня. Я почув. Доброго дня, шановні колеги. Насправді ми підтримуємо ту позицію, яка викладена у листі. Хочу ще сказати, що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Оголосіть її, будь ласка, позицію, яка викладена.

МОНІЧ Б.С. Наразі прийняття даного законопроекту не є доцільним, що збори суддів і так можуть визначати спеціалізацію з розгляду тих чи інших справ. Більше того, ми на одному з засідань Ради суддів якраз пропонували хоча би прийняти рішення рекомендувати судам все ж таки визначити таку спеціалізацію. Я вам хочу сказати, що це рішення не було підтримано колегами. Більшість колег все ж таки вважають, що збори суддів мають самостійно визначатися, бо досить часто із запровадженням спеціалізації бувають випадки так званої диктатури більшості, коли більша частина суддів не хоче якраз розглядати справи певної категорії і майже примусово визначає інших колег для розгляду саме справ певної категорії. Тому ця проблема існує і більшість колег висловилися, саме суддів першої і другої інстанції, про те, що всі мають розглядати ці справи, якщо є доречно запровадити певну спеціалізацію, то збори суддів можуть це зробити і самостійно, це і зараз закон дозволяє абсолютно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Богдан Сильвестрович. Почули вашу позицію.

Вища рада правосуддя. Вища рада правосуддя, мікрофон.

БОКОВА Ю.В. Добрий день. Член Вищої ради правосуддя Бокова Юлія. Стосовно зазначеного законопроекту ми хотіли би висловити наступне, що наразі тривають обговорення членів Вищої ради правосуддя щодо зазначеного законопроекту. Є різні думки, одна з думок збігається у всіх членів Вищої ради правосуддя стосовно погодження з провадженням спеціалізації суддів щодо розгляду кримінальних справ, правопорушення, які вчиняються військовослужбовцями, однак є зауваження стосовно проблеми щодо кадрів в судах, що, дійсно, мало і в нас немає, багато судів не заповнені і неукомплектованість судів може впливати і ускладнить запровадження зазначеної спеціалізації.

Тобто наразі Вища рада правосуддя активно призначає суддів, як вже ми бачимо зі статистики. Але, якщо буде великий добір якийсь, то ми наповнимо суди в майбутньому і буде можливість створення зазначеної спеціалізації. Але в цілому Вища рада правосуддя підтримує цю пропозицію стосовно спеціалізації саме цієї, оскільки це може вплинути на якість розгляду цих справ, оскільки це дуже важливо в тому числі і безпеки України, і в нинішніх ситуаціях це дуже актуально.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Скажіть, будь ласка, ми не отримували, здається, від вас ще письмового...

БОКОВА Ю.В. Консультативного висновку?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. Чи плануєте ви його складати, чи ні?

БОКОВА Ю.В. Так, плануємо ми його складати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А коли плануєте, орієнтовно?

БОКОВА Ю.В. Можливо, наступний тиждень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можливо, наступний тиждень. Добре. Дякую.

Верховний Суд.

ЗЕЛЕНОВ Г.М. Добрий день, шановні колеги!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тільки спочатку ви представляєтеся, бо у нас стенограма, розшифровка і так далі.

ЗЕЛЕНОВ Г.М. Вибачте. Зеленов Геннадій – заступник керівника Департаменту аналітичної та правової роботи. Надсилали висновок на цей законопроект і зміни до Кримінально-процесуального кодексу. Не заперечували проти його прийняття, лише також були застереження, що в умовах кадрового голоду запровадити в ряді судів першої і апеляційної інстанції таку спеціалізацію буде неможливо до наповнення кадрів в даному випадку. Оскільки обмежена кількість суддів і фактично це буде все рівно розподілятися на цих суддів, в тому числі... в такому випадку така пропозиція була висловлена.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

У нас ще присутній на засідання пан Олег Ткачук. Пан Олег Ткачук неодноразово і публічно висловлював свою активну позицію щодо запровадження військової юстиції і військових судів. Тому, колеги, я би хотів надати йому слово також з цього питання на нашому засіданні комітету.

ТКАЧУК О. Дякую, Денисе Вячеславовичу, за запрошення взяти участь. Дякую членам комітету за можливість також висловитись, присутнім. Дійсно, я багато разів висловлювався з приводу відновлення військової юстиції в Україні. Є суддею Великої палати Верховного Суду, 17 років здійснював правосуддя у Верховному Суді. В 2010 році, як відомо, військові суди були ліквідовані, і з того часу я послідовно говорю про необхідність їх відновлення, починаючи з початку війни у 2014 році.

Безумовно, спеціалізація судів при розгляді справ за участю військовослужбовців має забезпечити кваліфікований, швидкий, справедливий розгляд відповідних судових справ. І я підтримую те, що Сергій Олексійович висловив у пояснювальній записці до законопроекту 10301. Цілком слухна ідеологія, ідея, мета сформульована.

Разом з тим хотів висловитися щодо можливих шляхів реалізації ідей спеціалізації. У законопроекті говориться про спеціалізацію стосовно двох суб'єктів, які вчинили злочини: це злочини військові вчинені і злочини воєнні, тобто проти порядку ведення війни в загальному так можна сказати. На мою думку, такий підхід і спеціалізація в загальних судах він скоріше всього недоцільний. Така спеціалізація, по-перше, може бути введена, Моніч про це говорив, може бути введена і рішенням зборів суддів у судах, з

одного боку. З іншого боку, такої спеціалізації не потрібно у судах, де не вистачає для запровадження спеціалізації сторічної, цивільної, кримінальної, особливо в апеляційних судах. Не потрібна така спеціалізація також у тих регіонах, де справ, пов'язаних з військовою сферою, немає, або ж існує ймовірність того, що таких справ буде кілька на рік.

Стосовно витрат на запровадження військового правосуддя, військових судів. Віна, яку Україна веде, захищаючись проти російської агресії, найбільша за останні десятиліття, і ресурси, задіяні для захисту України, мабуть, не співмірні з тими, які потрібно для того, щоб витратити на створення двох чи трьох військових судів першої інстанції і одного, наприклад, апеляційного суду. І це зрозумілий був би, логічний крок, якщо виходити з того, для чого ми взагалі говоримо про оцю військову спеціалізацію.

На мою думку, про неї потрібно говорити в контексті того, що ми маємо забезпечити права наших військовослужбовців на справедливе, кваліфіковане правосуддя, з одного боку, а з іншого боку - на судовий правовий захист. І от створення саме військових судів, не спеціалізації загальних судів, а військових судів створення, якраз, можливо, і забезпечило б такий підхід, коли військовослужбовці можуть оскаржити дії військового начальника чи органів військового управління, чи військовослужбовці можуть оскаржити надання медичної допомоги, чи інших якихось правових питань, оскаржити у цивільній сфері. А так, виходить, що в законі ми піклуємося лише про кваліфіковане покарання військовослужбовця. Я думаю, що в умовах військового стану політично і ідеологічно неправильно взагалі про це говорити. Хоча я за те, щоб справи розглядалися кваліфіковано і справедливі рішення ухвалювались, в тому числі в кримінальних справах, але мені здається, що потрібно говорити якраз про те, що Україна бажає захистити своїх військовослужбовців, надати їм належний правовий захист. І це можливо зрозуміти якраз у спеціалізованих військових судах, які можуть бути створені відповідно до статей 125, 128 Конституції України. Ніяких особливих ресурсів для цього непотрібно. По-перше.

А, по-друге, на мою думку, створення таких суддів, нових суддів, воно мало б ще й значення в тому розумінні, що ці суди були, по-перше, нові, вони були б сформовані за рахунок військовослужбовців і діючої армії або військовослужбовців, колишніх військовослужбовців, і довіра, суспільна довіра до цих суддів, мені здається, була б якраз такою, яка потрібна для розгляду і вирішення цих справ, коли ми говоримо, що покарання військовослужбовців має бути справедливе, співмірне, відповідати тим умовам, в яких вони проходять зараз службу. По-перше.

По-друге, створення військової юстиції, військових судів, воно б забезпечило судовий контроль за розглядом тих справ, які порушуються і які потрібно супроводжувати в місцях, максимально наближених до зони бойових дій.

Тому, я не знаю, як комітет вирішить, але більш ширше підійшов до цього питання. Не знаю, яким чином Верховний Суд, чесно не знаю, підготував висновок на цей законопроект, оскільки він на пленумі Верховного Суду не обговорювався і не приймався, рішення про направлення вам. Але це вже наше технічне питання, я думаю, що ми це питання обговоримо із правовим управлінням нашим Верховного Суду. Не знаю, як потрапив до комітету цей лист, оскільки я ж кажу, процедурно це питання вирішується на пленумі Верховного Суду. Але таке питання на пленумі не вирішувалось.

Тому, я думаю, що було б краще, звісно, щоб ми більш детально обговорили питання про відновлення військової юстиції, і це б дало надію військовослужбовцям на те, що правовий, їх правовий захист в пріоритеті держави, Президента, а не питання покарання, кваліфікованого покарання військовослужбовців.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олеже, за вашу думку, висловлену позицію.

Продовжуємо обговорення.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я прокоментую, якщо дозволите.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, прошу, Сергій Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Я, до речі, з паном Олегом повністю, з його мотивацією, погоджуюся, що мета вирішення цієї проблеми, вона полягає саме в максимальній довірі через спеціалізацію відповідних суддів. І цей законопроект, який запропонований, він саме цю мету також вирішує, але без відповідних затрат і за існуючих можливостей на сьогоднішній день. В нас ці можливості є, в нас додаткових витрат не буде потрібно для цього і я думаю, що те, що ми зараз це вирішимо питання саме в такий спосіб, який буде дієвим, який ми можемо застосувати в наших на сьогоднішній день реаліях, це додасть саме варіант рішення отих проблем, про які сказав пан Ткачук.

Я хотів би ще відреагувати на те, що... чому ми зазначили серед складів злочинів для спеціалізації в тому числі військові злочини, не тільки злочини щодо міжнародного гуманітарного права, серед яких складовими є воєнні злочини, ми всі фактично ті, що у

нас в Кримінальному кодексі злочини по міжнародному гуманітарному праву зазначили, то ми військове кримінальне провадження зазначили для того, щоб з перспективою на майбутнє, що ми плануємо все-таки, що в нас кримінальних проваджень щодо порушень міжнародного гуманітарного права зменшиться в десятки разів, ми переможемо у війні і вийдемо, судова система, що відповідно ми будемо розглядати безпосередньо вже в більшості тільки військові злочини з цією спеціалізацією, і, зрозуміло, буде існування в подальшому, необхідність цієї спеціалізації.

Крім того, все-таки військові, вони є основними учасниками з тієї чи іншої сторони і в тому числі і з нашої сторони, і це треба також відверто казати, що з нашої сторони теж є випадки, коли військовослужбовці вчиняють злочини. І тому цей склад злочину, саме військовий, зазначений також в цій категорії. Воно було логічним і досить гармонічно виглядає для спеціалізації.

Щодо того, що в нашій країні це декілька судів тільки, які цими злочинами займатимуться в майбутньому і займаються зараз, з цим я не зовсім погоджуюся. Коли в нас мільйонна армія, яка знаходиться по всій території України, і я не буду озвучувати, яка це територія, але 70 відсотків суддів – це так, якщо грубо кажучи, точно займаються, розглядають відповідні склади злочинів на сьогоднішній день. У різній кількості, так, але розглядають, і казати про те, що їм це неактуально, точно в нас немає для цього підстав.

Щодо питань, пов'язаних з тим, що ми ускладнимо у зв'язку з неукomплектованістю суддів ситуацію розгляду проваджень, контраргументом на це слугує необмеженість виключно цими видами злочинів, цими складами злочинів суддів, які спеціалізуються по них. Вони ж розглядатимуть й інші склади злочинів, просто є пріоритетним розподіл цих справ, розгляд цих справ цими суддями. Це не ускладнює, це унормовує і дає додатково авторитету і довіри при розгляді цих кримінальних проваджень, але не обмежує суд, що на когось перекадається навантаження в більшому ступеню, в меншому ступеню.

І знову ж таки я підкреслюю, рішення про кількість суддів і хто це саме, вирішують саме збори суддів. Про те, що там може існувати чи існує якась нездорова атмосфера, що когось там примусять розглядати ці злочини, а комусь будуть привілей робити не розглядати ці злочини, я пропоную це не зважати на аргумент. Якщо є такі випадки, давайте їх безпосередньо розглянемо по кожному суду і визначимося з нездоровою обстановкою. Я впевнений, що такої нездорової обстановки не існує. І в період війни насамперед, в якому ми фактично знаходимося, наша країна, я думаю, що збори суддів точно будуть добросовісно приймати рішення, як правильно визначити спеціалізацію щодо конкретних суддів.

І це можуть бути і всі судді в суді. Якщо в суді в них є досвід розгляду кримінального провадження, будь ласка, це єдине обмеження для спеціалізації, яке ми визначаємо. І якщо це в суді, на жаль, один суддя, значить, так, він буде розглядати, він буде спеціалізацію ...*(Не чути)*, як і зараз він розглядає. Тобто ми точно не погіршуємо ситуацію. Якщо ж буде бажання у цивілістів якихось розглядати ці справи, то їм буде достатньо розглянути одне кримінальне провадження з іншого складу злочину, і вони зможуть також спеціалізуватися на цих злочинах. Будь ласка, але я думаю, що точно наші військовослужбовці і увага до злочинів, пов'язаних з міжнародним гуманітарним правом, порушенням, то воно заслуговує того, щоб суддя мав хоч досвід розгляду кримінального провадження у своєму досвіді, у своїй... мав за плечима. Тому десь, напевно, такі контраргументи, на мою думку, хотів додати зараз.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергію Олексійовичу.

Перед тим, як я надам слово ще Програмі USAID...

ДИРДІН М.С. І Дирдіну Максиму Євгеновичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, звичайно, потім Максиму Євгеновичу Дирдіну.

Дивіться, колеги, насправді це досить важливе питання. Я і сам говорив, що я бачу складності в побудові окремої вертикалі, часові, фінансові, матеріально-технічні складнощі і так далі. Я колись говорив про спеціалізацію, що мені ближче спеціалізація суддів і спеціалізація судів окремо як варіант вже діючих, бо є у нас суди в Україні, які багато вже мають практику розгляду відповідної категорії справ.

Тому ми зараз ще послухаємо виступаючих і з врахуванням того, що і Вища рада правосуддя планує надати консультативний висновок, можливо, ми зараз обговоримо, а потім подумаємо, як рухатись далі. Можливо, а можливо є сенс, скажімо так, зараз не приймати рішення, а відкласти рішення по цьому питанню і провести ще раз такі серйозні консультації з усіма зацікавленими особами, в тому числі, хто і тут виступав, тому що і Рада суддів слушно говорить про брак кадрів, і Рада суддів говорить про те, що і на сьогоднішній день існує без додаткових змін до законодавства можливість визначати спеціалізацію, але якщо це не на рівні закону встановлено, то відповідно судді самостійно можуть приймати рішення, для цього зміни не потребують.

То, можливо, Сергій Олексійович, і вам теж пропоную подумати по ходу обговорення. Ми з вами розуміємо як би, коли що може потрапляти на пленарні засідання,

я думаю, що час у нас є. Можливо, за наслідками обговорення подумаємо щодо того, щоб, можливо, відкласти і провести все ж таки ще раз додаткове обговорення і консультації. Ви можете також взяти організацію цього на базі підкомітету нашого якогось і так далі.

Давайте зараз USAID, потім Максим Євгенович Дирдін.

НИКОЛАЄВА О. Пане Денисе, дякую. Ольга Ніколаєва, юридична радниця, Програма USAID "Справедливість для всіх". Хочу сказати, що це питання, дійсно, дуже важливе і вже в нашому фокусі уваги певний час воно перебуває. З початку повномасштабного вторгнення ми залучили експертів для того, щоб оцінити наскільки судова система здатна розглянути і переварити таку кількість справ, яка була вже заявлена, статистика відповідна є на сайті Генерального прокурора, Генеральної прокуратури. І питання, яке обговорювалося минулого жовтня на міжнародній конференції – це те, що навчання суддів, яке має бути дуже ґрунтовним, а також адміністрування судових справ, яке теж має бути підготовленим, що включає і комунікацію, і забезпечення безпеки свідків і потерпілих, і залучення всіх експертиз, це дуже коштовна і дуже складна річ. І, очевидно, що спеціалізація суддів і судів, вона здатна вирішити це питання.

На сьогодні вже відомо, що є регіони, в яких концентрація таких справ значно вища ніж в інших. І от як, пан Денис, ви доречно зазначили, дійсно, визначення таких спеціалізованих, так би мовити, опорних судів – це взагалі міжнародна практика. Тобто, наприклад, і Боснія, Німеччина, Нідерланди, вони мають суди, визначені на території країни, які розглядають воєнні злочини, тобто не всі суди мають відповідну спеціалізацію. На рівні закону визначають, які саме суди мають таку спеціалізацію.

Ми розуміємо, що на сьогодні обговорення створення окремої вертикалі або спеціалізованих судів, воно не тільки в контексті воєнних і військових злочинів, воно навіть: інтелектуальна власність, комерційні. Вона наразі, як кажуть, не на часі, тому що це великі фінансові ресурси для цього потрібні. Проте, якщо ми говоримо про спеціалізацію загалом, то вона має на меті, з одного боку, сконцентрувати в одному місці всі знання і ресурси, необхідні для розгляду певної категорії справ. Але при цьому це також такий неформальний посил від держави, що тій темі надається велика увага. І, як сьогодні вже деякі учасники обговорення зазначали, що ті справи, вони надзвичайно складні, вони надзвичайно важливі для суспільства і для міжнародної спільноти. І тому ми вважаємо, що дійсно цей законопроект варто підтримати і доопрацювати до другого читання, і, можливо, додаткові обговорення зробити для того, щоб забезпечити, що ця спеціалізація, вона відповідає інтересам і судової системи, яка зможе сконцентрувати

певні ресурси наявні в тих судах і витратити ресурси і гроші на навчання тих суддів, які будуть ці справи розглядати, і в той же час для того, щоб забезпечити сторонам в цих процесах право на захист і зробити його якісним, і продуктивним.

Тому ми зі свого боку готові долучитися до роботи, надати рекомендації. В жовтні планується наступна конференція, друга конференція щодо розгляду воєнних злочинів і цьому також буде приділена увага, і адмініструванню, і навчанню суддів, і законодавчій базі, тому це все, що я хотіла сказати.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

От якраз в цьому і річ, що цей законопроект не передбачає і опорних судів, можливо, це теж варто окремо нам продумати. Тому перше читання, це концептуальні речі, коли визначаються. Потім не дуже добре, коли повністю, хоча неодноразово було в практиці нашого парламенту повна зміна законопроектів до другого читання. Але все ж таки бажано з концепцією максимально погодженою виходити на перше читання, тоді легше проходимо ми в залі і є розуміння, і більш опрацьований законопроект виходить до другого читання.

Я чесно скажу, я мав спілкування, пан Олег Ткачук може підтвердити, ми мали спілкування досить тривале. Принаймні на мене багато думок, які пан Ткачук висловив, дуже вплинули на розуміння цього процесу. Тому я особисто говорю, що, мені здається, що я б ще провів додатково, навіть інтенсивну досить роботу, оперативну роботу над цим питанням для того, щоб прийняти все ж таки максимально зважене і правильне рішення з врахуванням, так би мовити, всіх обставин, і браку кадрів, і так далі.

Максиме Євгеновичу, вам слово. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

Я теж слухав виступаючих, Раду суддів, ВРП, із Верховного Суду Ткачука. Знаєте, я читав цей законопроект, і думки, які зараз обговорюються, я хотів би звернути увагу, мені здається, недоречно його приймати цей законопроект з тим, що немає такої гострої проблеми щодо спеціалізації на судах першої інстанції. Як мені відомо, то навіть зараз судді, які розглядають такі справи в першій інстанції, вони проходять навчання, вони підвищують свою кваліфікацію щодо розгляду саме такої категорії справ.

Про те, що говорить Олег Ткачук, він говорить про створення окремо цих судів з цією спеціалізацією, але не розподіл справ по судам загальної юрисдикції... слухаються такі справи. І мені здається, що такої проблеми, як розподіл серед колективу суду, цього

немає. І я би тут підтримав би Дениса Маслова, що, можливо, давайте ми його сьогодні не будемо розглядати, а більш детально пройдемося із автором законопроекту Сергієм Демченком і з іншими людьми, які в цьому зацікавлені, по цьому законопроекту пройтися і виробити якусь іншу позицію, але зараз його не розглядати із тими аргументами, які були зараз сказані під час обговорення цього законопроекту на комітеті. А тому я прошу або його зняти, або якщо будемо голосувати, то будемо визначатися з цього законопроекту.

І в мене запитання до Сергія Демченка. Дозволите?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, прошу.

ДИРДІН М.Є. Сергію Олексійовичу, а скажіть, будь ласка, я читав пояснювальну записку і сам законопроект. Чи є проблема зв'язку щодо рішенням трудового колективу суду щодо спеціалізації і в контексті законопроекту щодо цих заміні? Тобто що ви хочете цим законопроектом зобов'язати колектив суду визначити спеціалізацію саме по цій категорії справ. Чи є випадки в судах в загальній юрисдикції, де колектив не приймає рішення, не визначає, хто із суддів буде розв'язувати таку категорію справ, чи є відмова, чи є саботаж, чи ще якісь проблеми, які саме викликали б це питання щодо реалізації цього законопроекту. Я не кажу про актуальність питання, вона дійсно є, а щодо технічної частини розподілу такої категорії справ в судах першої інстанції.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим.

Сергій Олексійович.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую за запитання.

Дивіться, по-перше, ця категорія справ розподіляється так само, як і інші справи в судах, немає якихось окремих ознак і розподіляється, на кого впаде, скажемо так, ви ж знаєте автоматичний розподіл. І якихось технічних перепон в автоматичному розподілі по судах, мені невідомо, що є такі випадки останнім часом, щоб відбувалось. Тому щодо технічних питань розподілу, напевно, тут нічого особливого там не прокоментую, що є якісь складності.

Питання, пов'язані з тим, що чи визначають судді суддів, які розглядають таку категорію справ. Те, що мені відомо на сьогоднішній день, відповідні збори суддів не відбуваються системно і хто там таку категорію справ розглядають. Розглядають

фактично знову ж таки будь-хто з суддів, на кого впаде ця справа. Фактично є розподіл там на кримінальний цивільний можливий розподіл, але якоїсь пріоритетності, зацікавленості... Тобто, наприклад, якщо кримінальщик не один, скажемо так, да, в лапках, в суді, а їх, наприклад, дай бог, п'ять, то вони всі п'ять і розглядають. Хоча б це могло визначитися, щоб розглядали не п'ять, а троє з них. Всі рішення в добровільному вигляді вони можуть прийматися, але вони не приймаються. І ми зараз не стільки хочемо там звузити можливість судів в прийнятті цих рішень, да, зобов'язавши їх приймати ці рішення, скільки показати позицію держави і особливість для суддів в тому числі, щоб була особлива увага до цих складів злочинів, враховуючи поточний стан війни, враховуючи, ще раз кажу, необхідність систематизації досвіду суддів і враховуючи в тому числі у можливому майбутньому утворення окремих судів, до яких будуть йти саме вже ці судді, які спеціалізувалися і були визначені як такі, що є пріоритетом розгляду саме в цих справах. Я думаю, що це буде гарна справа, якщо ми приймемо цей законопроект і на майбутнє, враховуючи те, що я сказав, десь напевно таким чином. Будь ласка.

ДИРДІН М.Є. Тобто мені відомо, да, що є те, що я знаю по судам першої інстанції, що є судді, які розподілені справи і вони навіть навчаються, підвищують свою кваліфікацію щодо розгляду саме таких справ і цей процес, він триває, він активно в цій фазі відбувається. Тому те, що я спостерігаю, те, що я комунікую в цьому питанні, то такої гострої проблеми щодо саме законодавчого регулювання і законодавчого імперативного фактору для суддів я зараз цього не бачу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Євгенович.

Олег Ткачук, потім Павло Васильович Павліш.

ТКАЧУК О. Шановні панове народні депутати, пані, я хотів би все-таки звернути увагу на те, що питання розгляду справ про військові злочини чи воєнні злочини, по-перше, воно складається з двох частин: військові злочини – це категорія правопорушень, за які притягуються до відповідальності військовослужбовці національних Збройних Сил; воєнні злочини можуть вчинятися як військовослужбовцями національних Збройних Сил так і військовослужбовцями інших військових... інших держав. Тому те, що пані Ольга від проекту USAID сказала про Німеччину, Швейцарію і, не знаю, ще про кого, воно стосується воєнних злочинів, воєнних.

У всіх країнах НАТО діють військові суди. Я особисто був у військових судах Польщі, у військових судах Великобританії, інших країн. Там діють, наприклад, у Великій Британії військові суди військово-повітряних сил, сухопутних військ, морських сил. У Польщі - адміністративні, господарські, кримінальні і цивільні.

Тобто розумієте, для країн НАТО жодних питань у необхідності, от я їх запитував у різних представників різних гілок влади: для чого вам військові суди? Ви створюєте окрему систему, за якою військовослужбовці мають привілей, щоб їх справи розглядались в іншому порядку. Вони кажуть: звісно, так, якщо вони захищають нашу Батьківщину і в контингенті НАТО воюють в Іраку чи там в якійсь іншій країні, то військові суди, судді військових судів слухають ці справи там. А вони кажуть: а що, в Україні таке питання є?

Чому це питання виникає? Якщо ми говоримо про стратегію входження в НАТО, то ми вже зараз повинні говорити про те, що необхідно ці суди створювати. Хто поррахував, яка вартість створення, відновлення цих судів, чому ми говоримо, що це багато? Наскільки це багато в порівнянні з тим, що держава, парламент міг ми проголосити те, що він піклується правовим і соціальним захистом військовослужбовців і для них створює окрему систему, за якою вони можуть оскаржувати дії військових начальників? Чи є в загальних судах зараз взагалі такі справи? Їх дуже мало.

А разом з тим я от вивчав практику судів, національних судів стосовно притягнення до адміністративної відповідальності. Там є великі питання. І практика Верховного Суду говорить про те, що великі питання до обґрунтованості рішень, які приймаються судами інстанцій. Створення спеціалізацій, воно саме по собі нічого не дасть для того, щоб ми створили суди, яким будуть абсолютно довіряти. Армії, як відомо, зараз довіряє, я не знаю, 80 чи 90, чи 100 відсотків населення. Якщо суди нові будуть створені з представників Збройних Сил, то це буде нова структура, якій буде довіряти абсолютно, абсолютно переважна більшість суспільства. Така моя думка.

Тепер стосовно спеціалізації в загальних судах. Такої моделі взагалі ніде в світі нема. Є військові суди і є загальні суди. А спеціалізації, щоб в якомусь суді, я не бачив особисто, не читав навіть про це, щоб десь у якомусь суді була окрема спеціалізація, в загальному суді спеціалізація для розгляду військових справ, тому що в кожній країні Європи, в 40 країнах світу я нарахував, є військові суди.

Дякую. Я все-таки просив би, якщо ваша добра воля і ласка, на цьому питанні також зосередитися і обговорити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Павло Васильович Павліш, потім Сергій Демченко, потім Ярослав...

НІМЧЕНКО В.І. *(Не чути)*

ПАВЛІШ П.В. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василь Іванович, так ви ж руку піднімайте. І Василь Іванович Німченко також.

ПАВЛІШ П.В. Я хотів би подякувати Сергію Олексійовичу, що піднімає ці питання, вони зараз, дійсно, важливі. І, бачите, ми вже тут обговорюємо, що є декілька варіантів, які з них дешевші, які дорожчі, які більш нам потрібні, які менш.

Я думаю, що нам тут треба було б до цього обговорення залучити тих безпосередньо, кого воно стосується або їх представників: Міністерство оборони, Генштаб. Це я думаю, що було б і для нас доречно, і для них також, щоб вони також висловили свою думку.

Тому я підтримую пропозицію, щоб ми ще обговорили дане питання і прошу секретаріат залучити до цього ті організації, яких воно більш стосується. Дійсно, суди, Вища рада правосуддя, Рада суддів, але і тих осіб, яких будуть стосуватися саме створення цих військових судів або колегій військових, в будь-якому вигляді воно буде.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Те, що це питання важливе, те, що це питання актуальне, власне, на прохання Сергія Олексійовича Демченка, який в тому числі займається цим питанням, воно і було включено в порядок денний саме для того в першу чергу, щоб ми мали можливість, всі народні депутати і присутні, почути позиції, різні позиції.

Щодо того, що я вважаю, що нам точно не варто приймати зараз рішення якесь остаточне, а все ж таки продовжити дискусію. Дякую за підтримку. Але я буду пропонувати все ж таки. Сергій Олексійович теж висловився, може, ви теж за наслідками дискусії погодитесь з тим, що варто ще провести дискусію.

_____. Денис Вячеславович, я тільки наголошував на тому, щоб залучити Міноборони...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, це звичайно.

_____ . Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович Демченко, потім тоді Василь Іванович Німченко, а потім Ярослав ... *(Не чути)*

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую. Колеги, я дякую за підтримку. І в підтвердження актуальності питання і з боку колег: і пана Дирдіна, і пана Павліша, і пана Маслова – дякую, що... Ну, я думаю, що не може бути іншого, ніж під час війни вважати це питання актуальним. Ну, ніхто не зможе сказати, що воно не актуальне, під час війни, крім, напевно, нашого ворога.

І я хотів лише звернути ще увагу додатково, що законопроектом – він, я ще раз кажу, складається з двох законопроектів, - повністю погоджується ГНЕУ. Там позитивні висновки. І фактично, якщо... Прочитувати хотів: "Головне управління погоджується з аргументами, наведеними в пояснювальній записці, та в цілому підтримує мету проекту щодо необхідності встановлення спеціалізації суддів зі здійснення кримінального провадження у справах про військові кримінальні правопорушення, проти миру, безпеки людства... - і так далі, - адже судді, які спеціалізуюватимуться на таких категоріях кримінальних проваджень, потребують спеціалізованої підготовки, ефективного здійснення якої сприятиме довірі до таких суддів з боку осіб, щодо яких здійснюється правосуддя".

Щодо питання відкладення-невідкладення, дивіться, я тільки за те, щоб ми прийняли рішення правильне, максимально обґрунтоване, з урахуванням всіх позицій, думок, пропозицій, і щоб ми не помилилися. Тому що питання дуже важливе, не тільки актуальне, але і дуже важливе. Воно дуже болісно буде, якщо буде якимось з помилкою прийнято.

Тому, якщо для правильно обґрунтованого, я не заперечую. Єдине, щоб не дуже в довгий ящик. Я готовий відповідно на базі підкомітету, як запропонував пан голова, організувати відповідних стейкхолдерів, і ми обговоримо ці питання, і підтвердимо або дамо додаткові пропозиції щодо вирішення цієї проблеми.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Олексійович.

Василь Іванович Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Доброго дня, шановні колеги. Я вдячний Сергію, що він підняв це питання, підняв ідею правосуддя у сфері військових правовідносин, у сфері тих відносин, які, на жаль, виникли у нас, де задіяні мільйони людей, в тому числі мільйони людей озброєних.

І тому я хотів би зразу сказати. Шановні колеги, уже ж піднімалося у нас, це питання піднімалося, давайте ми все-таки зробимо і вирішимо одне питання. Концепт повинен бути для військової юстиції, концепт, чи ні? У нас Військова прокуратура є, скрита, яка вона там, є, у нас органи військового правопорядку є. І давайте ми будемо дивитися через призму недоцільності чи практицизму здійснення правосуддя. Ви ж знаєте, скільки ми (*Не чути*) поставили для того, щоб не було касації, не було апеляції, а ми в першу чергу повинні працювати через 3 статтю Конституції, через 125-у і через 55-у як основу – право на захист. І якщо ми ведемо про військові злочини чи воєнні злочини, то давайте ми ж зразу ставити питання про права.

Я Сергія запитав би, хорошо, кримінальні справи, а є цивільні правовідносини у сфері військових правовідносин, як це загальне питання військовослужбовців, членів їх сімей, загиблих, пропавших без вісті, причини матеріального ущербу. Це все питання, які повинні вирішуватися неспеціалізованими суддями. Що таке спеціалізація суддів? Суддя, який обирається, він готовий вже до спеціалізації любій, якщо він суддя. І цивільні, і кримінальні справи, коли йде питання про спеціалізоване, конституцієдавець в 125-й вказує, чому можуть бути створені верховні спеціалізовані суди, суди... судді і вирішувати через те, що пропонується у нас тут вирішувати питання спеціалізації по розгляду конкретної категорії справ чи конкретних справ по кваліфікації злочинів і все інше, туди ми зараз ідемо з вами. Будуть вирішувати збори суддів, кому доручити чи надати, чи зобов'язати вирішувати справи. Та немає такого в системі правосуддя. Шановні колеги, це ж правосуддя. Придумали ту рулетку, яка є, розподілу справ. Подивіться, скільки там кримінальних справ уже у нас є. Придумали. Зараз ми придумаємо інше що-небудь.

Шановні колеги, я хочу звернути увагу ще раз на те, що ідея про те, що треба створити галузь правовідносин, закрити воєнною юстицією, щоб забезпечити права громадян, хто в цих правовідносинах приймає участь: і військовослужбовці, і цивільні, і всі інші громадяни, які там є, включаючи і воєнні злочини, які скоєні на нашій території.

І останнє, шановні колеги, коли ми ведемо мову про військові злочини чи воєнні злочини, тут про дві групи іде питання, це зрозуміло, то я хотів би сказати, що, мабуть, і є тут та правова платформа для створення окремої системи, окремої системи діяльності судів, а це тобто створення судів спеціалізованих, я маю на увазі військових судів. І ми боїмося про це мову вести. Я для історії хочу сказати, звідки у нас з'явилися суди

інтелектуальної власності. Візьміть і почитайте, хто тоді займався в науці інтелектуальною власністю з Адміністрації Президента. І ви зрозумієте, як формувалося. Ніхто не думав про солдат. Ніхто не думав про членів сімей. От, де людям ми повинні створити як Комітет правової політики, виробити концепт, як це зробити. Подивіться, яка у нас система. Як захистити людей? Оце ми повинні вирішити. А зібрати збори і сказати, от вам справа, розглядайте, і ти зобов'язаний розглядати. Шановні колеги, ми повинні переходити через призму громадянина військового. От тоді я розумію, що це треба це вносити, розглядати і створювати систему захисту.

На жаль, я вибачаюсь. Сергію я вдячним йому за те, що він ініціював цю справу, цю ідею, вона заслуговує на увагу. Разом з тим їй потрібна броня, оцій ідеї, броня створення військових судів, спеціалізованих судів. Можна не називати їх військовими, якщо їх хтось не любе, чи комусь вони не подобаються. Але тут колега Ткачук виступав стосовно того, ...*(Не чути)* і все інше. І все.

І останнє. Стосовно фінансування. Шановні колеги, ви знаєте, не я ж придумав приказку: саме продажне правосуддя – це дешеве правосуддя. І саме бездарне – це непрофесійне правосуддя. І коли ми ведемо мову про професіоналізм в сфері військових правовідносин, то якраз у нас другого просто шляху немає, якщо об'єктивно виходити, і запит, і потреба, і необхідність, і доцільність, і наявність проблем по захисту прав військовослужбовців в першу чергу, членів їх сімей, що складають на сьогоднішній день значну частину нашого суспільства. В процентному відношенні, це я вам скажу, десь більше половини задіяно інтереси військовослужбовців, чийхось дітей, синів, чоловіків і інше.

Тому, шановні колеги, я думаю, що ми повинні повернути ще раз, не вносити його на розгляд. Я вибачаюсь, пане Сергію, я вас поважаю і вдячний вам, разом з тим, я бачу вирішення цієї проблеми трішечки в іншому аспекті. Те, що ви там вказуєте, да, але ж ви відірвали від цивільних правовідносин, ви відірвали від соціальних питань, а, подивіться, це ж права і свободи. Так я називаю: права і свободи (155-а Конституції). Так от через це і ми вийдемо на питання військової юстиції, яка буде цементувати законодавчу базу, для того щоб належним чином захищати права і свободи громадян в цій сфері правовідносин.

Німченко закінчив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Василь Іванович.

Колеги, у нас буде в "Різному" питання звернення судів. Я знаю, що дехто має справи, ми вже досить тривалий час проводимо засідання нашого комітету. Я от пані

Олені Кузьмишиній надам слово, якщо не заперечуєте. Бо, я так розумію, вам треба йти, щоб ви висловили...

КУЗЬМИШИНА О.М. Денис Вячеславович, при всій повазі до вас – доброго дня, - і до шановних колег, і до голів судів, просила би зараз... Дуже коротко скажу, що лист цей підтримую, як підтримую своїх колег, голів п'яти судів міста Києва, які звернулися до вас, до парламенту. І просимо прийняти це рішення: внести зміни до законодавства в частині оплати праці апарату судів. Тому що ситуація, дійсно, в наших судах склалася надзвичайно критична. Я думаю, що зараз і пан Ярослав В'ячеславович ще висловить свою позицію. У нас шалений відтік кадрів йде у зв'язку із низькими заробітними платами, які були встановлені у 2024 році для апарату суду. Наприклад, я вам скажу, щоб довго не затримувати вашу увагу, ми не є конкурентоспроможними навіть із Верховним Судом, тому що зарплата секретаря судового засідання, посадовий оклад: Верховного Суду – 30 тисяч, у нас – 11 тисяч. Наші всі кадри переходять до них або в інші урядові організації. Ми не можемо працювати в такому ритмі.

Я дуже просила б звернути на це увагу. Зрозумійте, через пів року ми просто не зможемо забезпечувати відправлення правосуддя. Тому що суддя не буде працювати в канцелярії, не буде працювати у фінансовому відділі чи у відділі ...*(Не чути)* паралельно з відправленням правосуддя. Тому я дуже просила б звернути на це увагу, підтримати нас в цьому. Звичайно, я розумію фінансове становище країни, як і всі голови судів. Але, якщо ми порахуємо, скільки бюджетних коштів буде витрачено на покращення фінансового стану апаратів наших судів, і та ситуація, яка, можливо, складеться через пів року з зупинкою роботи наших судів, де-факто, я думаю, що це вже не така велика сума. Можливо, спочатку... це можливим у відношенні п'яти тільки судів, а далі вже, звичайно, гостра проблема, яка стоїть перед всіма судами України. У мене все, Денис Вячеславович.

Дякую за надану можливість.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Олено.

Да, ми пізніше будемо це питання обговорювати. Зараз давайте завершувати питання, що стосується відповідного законопроекту, який ми зараз розглядаємо. Я так бачу, що загальне розуміння у нас є всередині комітету про необхідність все ж таки відкладення розгляду даного законопроекту і серйозного опрацювання, скажімо так, на концептуальному в тому числі рівні, підходу до розгляду такої категорії справ і категорії справ за участі відповідно військовослужбовців також.

Пане Ярослав Головачов, вам слово з цього питання.

ГОЛОВАЧОВ Я.В. Доброго дня, шановний Денисе Вячеславовичу, доброго дня, шановні народні депутати! Ярослав Головачов – голова Київського апеляційного суду. З великою повагою відношуся до Демченка Сергія Олексійовича. Це депутат, який завжди ініціює дуже актуальні, важливі та необхідні ініціативи. Разом з тим хотів би дуже просити вас виважено віднестися до питання запровадження спеціалізації в судах загальної юрисдикції, поясню чому.

Дійсно жодних проблем з запровадженням сьогодні вже, наприклад, спеціалізацію у відповідних загальних судах щодо розгляду цих справ цієї відповідної категорії на сьогоднішній день немає. Тобто у зборів суддів достатньо визначених законом повноважень для того, щоби вирішити це питання без прийняття окремого законопроекту, скажемо так.

Хотів би звернути вашу увагу на певний момент стосовно запровадження спеціалізації. Тобто ми маємо всі розуміти, що запровадження будь-якої спеціалізації завжди звужує кількість суддів, які розглядають або мають розглядати відповідні справи. Що відбувається у нас з кількістю тих воєнних злочинів, які були вчинені, і чим наша ситуація в Україні, вона дуже відрізняється від тих країн, в яких були інші військові конфлікти? На сьогоднішній день за даними Офісу Генерального прокурора вже зареєстровано 138 470 кримінальних проваджень по порушенню законів і звичаїв війни.

Якщо брати іншу категорію справ, а це злочини, скоєні військовослужбовцями, ви також можете приблизно представити, що це також буде дуже велика кількість. В умовах обмеженого кадрового дефіциту в судах загальної юрисдикції, мені здається, недоречно це взагалі вводити. Для прикладу, Київський апеляційний суд, у нас сьогодні працюють 22 криміналісти, які мають можливість розглядати цю категорію справ.

Тобто я прихильник того, щоби всі ці судді, які залишилися працювати в таких надскладних умовах, були фахівцями по розгляду такої важливої категорії для країни справ. Зменшення таких суддів, воно лише призведе до збільшення тривалості розгляду таких категорій справ. Мені здається, це не зовсім правильно. Коли це було б більш правильно зробити? Коли ми наповнимо суди судьями та зробимо оптимізацію системи судоустрою, тобто збільшимо, укрупнимо суди загальної юрисдикції. Лише тоді це буде мати певні позитивні наслідки.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярослав Вячеславович.

Сергій Демченко. Колеги, давайте, якщо ми визначилися, що ми відкладаємо, щоб ми зекономили час, тому попрошу дуже коротко і будемо переходити, в нас ще два важливих питання в "Різному".

Сергій Демченко, прошу.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я дуже коротко. Ми рішення, я сподіваюся, всі зрозуміли, прийняли вже щодо відкладення. Я тільки хотів до останньої доповіді питання, на питання просто я хотів почути відповідь, так коли ми сформуємо повноцінні склади всіх судів і коли у нас відбудеться відповідна уніфікація в судах, я не знаю, реорганізація відповідна. Тобто от в мене до вас тепер питання. Коли ви це бачите взагалі?

Розумієте, зрозуміло, що це питання риторичного характеру і всі тут присутні вже більше ніж просто спеціалісти в цьому напрямку, але відповідь, напевно, для всіх також зрозуміла, що це відбудеться вже після того як закінчаться розгляди, як мінімум як закінчиться війна і... А питання актуальне зараз. І знову ж таки кількість суддів не обмежує, скільки суддів можуть розглядатися, спеціалізуватися на цих складах злочину. Питання в тому, що ми посилюємо відповідальність, посилюємо довіру, посилюємо поважність до цих суддів, які будуть спеціалізуватися саме на цих складах злочину, оскільки це специфічні склади злочину і в період війни я думаю, що вони заслуговують на увагу, особисту увагу і виокремлення їх.

До речі, щодо виокремлення я повністю підтримую концептуальну позицію Василя Івановича, але я хотів би звернутись, що у нас спеціалізація в судах існує на сьогоднішній день щодо злочинів щодо неповнолітніх і це не викликає питань, що ми якимось чином обмежуємо кількість суддів, які розглядають ці склади злочинів, і якимось чином це ускладнює розгляд цього виду складу злочину.

Тобто, на мою думку, ми, навпаки, посилюємо історію і знову ж таки в нас немає щодо неповнолітніх, що розглядаються питання щодо соціальних питань, не виокремлюються. Тому що є специфіка по неповнолітнім по кримінальним злочинам. Там вона відповідно врахована, чому існує спеціалізація. На мою думку, така ж специфіка з іншою мотивацією, вона існує щодо тих складів злочину, про які запропоновані в даному законопроекті спеціалізація.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, давайте так, я не бачу особистої необхідності ставити на голосування відкладення цього законопроекту, ми з виступів все зрозуміли. Ні в кого немає заперечень, що ми відкладаємо розгляд цього законопроекту, продовжуємо роботу у

відповідному професійному колі із учасниками і представниками сектору безпеки і оборони, з представниками суддівської спільноти, хто тут виступав із проектами і нашими міжнародними партнерами, звичайно, Вища рада правосуддя, Рада суддів, всі наші, так би мовити, стандартні стейкхолдери також будуть долучені до цього процесу за їх згодою, за їх бажанням. Тому давайте я особисто готовий також долучатись до цього процесу, звичайно, розумію його важливість. Не... відкладати, інтенсивно працювати, це залежить від нас, від організації роботи. Пропоную, пане Сергій Демченко, щоб ви були одним із лідерів в організаційному плані цього процесу на базі комітету чи підкомітету, в принципі, всі ресурси комітету для цього є.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, все, тоді це відклали. Переходимо до наступного нашого питання порядку денного, це "Різне". І так як ми домовились з вами, у нас є перше питання, це є звернення від судів наших на адресу комітету щодо питання їх юрисдикції, пов'язаності з класифікаційними, з віднесенням класифікації посад і так далі.

Павло Васильович, ви руку підняли. Але давайте, я по черзі надам слово тим, хто присутній, представникам відповідних судів для того, щоб дуже коротко. Я розумію, що проблема спільна. Ми знаємо зі змісту цих листів, звичайно, що розуміємо і знаємо, проблема спільна, і те, що ви питаєте, воно є досить спільне. Тому дуже коротко зацентруємося і потім перейдемо до обговорення, прийняття рішення.

Павло Васильович.

СТЕФАНЧУК М.О. Шановні колеги, Денис Вячеславович, перепрошую, зараз перебуваю на заходах в Польщі і вже доєднався до комітету, а для протоколу: присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для протоколу: у нас присутній Стефанчук Микола Олексійович, дякую, на засіданні комітету.

Павло Васильович, вам слово, у вас ріка піднята, а потім будемо надавати слово по черзі представникам.

ПАВЛІШ П.В. Денис Вячеславович, я там в "Різному" також запропонувати колегам проект рішення, я його озвучую. Це питання, яке ми вже декілька комітетів проговорюємо по приміщеннях. Тільки мені треба розуміти, у нас кворум є чи нема, щоб ми могли... зможемо голосувати чи не можемо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, добре, давайте таким чином. Ми домовилися, два питання, вони важливі, тому я прошу колег все ж таки максимально залишатися на зв'язку, щоб у нас був кворум на засіданні комітету. Бо зараз питання по судам, де реально складна ситуація, вона у нас у всіх складна, є певні тут особливості у окремих судів, щоб у нас був кворум.

Потім питання про те, яке озвучував Сергій Демченко, питання встановлення надбавок для суддів, які здійснюють правосуддя в районах, наближених до ведення активних бойових дій, наскільки я пам'ятаю, це питання, а потім, Павло Васильович, ви. Тому, колеги, прошу бути на зв'язку на засіданні комітету.

Все, давайте, переходимо. Тоді перший, бачу, вже виступав пан Ярослав Вячеславович Головачов, вам слово, потім інші.

ГОЛОВАЧОВ Я.В. Доброго дня, шановний Денис Вячеславович, доброго дня, шановні народні депутати! Хочу подякувати вам, Денисе Вячеславовичу, за запрошення та членам комітету за готовність почути та допомогти у вирішенні основної проблеми судової гілки влади.

Ситуація, яка склалася сьогодні за оплатою праці працівників апаратів судів є просто катастрофічною. Ми втрачаємо сьогодні найцінніших працівників, які впродовж багатьох років працювали у судовій системі та від яких залежить ефективна робота суду. Ці люди вимушені звільнитися лише тому, що не можуть забезпечити не лише існування, а й існування... не лише існування своїх сімей, а й своє існування.

Як керівник одного з найбільших апеляційних судів, я хочу вас проінформувати сьогодні про те, що фактично суди знаходяться на межі зупинки здійснення правосуддя. Особливо це питання є критичним в місцевих й апеляційних судах міста Києва. І озвучена мною інформація, вона не є перебільшенням.

Для прикладу, якщо найближчим часом не зміниться ситуація в частині оплати праці працівників судів, то Київський апеляційний суд буде вимушений зупинити здійснення правосуддя в частині розгляду матеріалів правоохоронних органів України про надання дозволу на проведення негласних слідчих розшукових дій та оперативно-розшукових заходів у кримінальних провадженнях щодо тяжких та особливо тяжких злочинів.

Сьогодні хочу для інформації нагадати, що Київський апеляційний суд розглядає відповідні матеріали зазначених правоохоронних органів, в яких досудове розслідування проводиться, зокрема, Національним антикорупційним бюро України, Спеціалізованою

антикорупційною прокуратурою, Офісом Генерального прокурора України, Службою безпеки України, Службою зовнішньої розвідки, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України, Державним бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Державною прикордонною службою України, органами Національної поліції України зокрема. На сьогоднішній день 79 правоохоронних органів України та їх територіальних підрозділів подають відповідні клопотання саме до Київського апеляційного суду. При цьому Київський апеляційний суд є єдиним апеляційним судом в Україні, до якого можуть подавати такі клопотання вказані правоохоронні органи.

Штатна чисельність працівників режимно-секретного органу Київського апеляційного суду, який приймає і опрацьовує клопотання цих 79 правоохоронних органів, становить 19 осіб. Натомість фактична чисельність працівників режимно-секретного органу становить лише 7 осіб, інші 12 посад уже тривалий час залишаються вакантними через низький рівень оплати праці, який робить такі посади непривабливими для їх зайняття.

Впродовж 2023 року працівниками режимно-секретного органу Київського апеляційного суду опрацьовано 42 тисячі 636 відповідних клопотань. Всього опрацьовано матеріалів більше 86 тисяч. Таке навантаження на працівників цього режимно-секретного органу призводить до необхідності їх роботи в позаробочий час. Фактично вони працюють сьогодні з 7 години ранку до 21 години вечора. Працівники цього надважливого для держави структурного підрозділу мають величезний досвід роботи, надзвичайно високий рівень відповідальності та компетентності у сфері державної таємниці. Навіть складно уявити, яким об'ємом секретної інформації, отриманої від усіх правоохоронних органів України, володіють працівники цього структурного підрозділу суду.

А тепер я хочу, щоб ми подивилися, яку заробітну плату для таких працівників пропонує держава сьогодні. Посадовий оклад керівника режимно-секретного органу структурного підрозділу Київського апеляційного суду, про який я вам розповідав, у 2024 році встановлений на рівні 15 тисяч 678 гривень, а посадовий оклад провідного спеціаліста цього структурного підрозділу 9 тисяч 372 гривні. При цьому заробітна плата працівників аналогічних підрозділів правоохоронних органів, які подають відповідні матеріали до Київського апеляційного суду, в разі перевищує заробітну плату працівників режимно-секретного органу апеляційного суду.

Я розумію, що для всіх робота цього структурного підрозділу Київського апеляційного суду є непомітною, але вона непомітна рівно доки цей підрозділ функціонує і продовжує виконувати надзвичайно важливі для держави та її захисту

функції. Лише наведу декілька кейсів, які відбувалися протягом останнього періоду, в яких також був задіяний режимно-секретний орган Київського апеляційного суду. Це затримання високопосадовців Управління державної охорони, які планували замах на керівника Головного управління розвідки та в подальшому планували замах на Президента України, ця робота також працівників цього режимно-секретного органу. Інший кейс – це затримання осіб, які планували вчинити терористичні акти на 9 травня, це також робота працівників цього режимно-секретного органу. Ось осіб, які... яких затримують спецслужби України, які коригують ракетні удари по об'єктах інфраструктури України – це також робота працівників цього режимно-секретного органу. Зупинка роботи такого органу просто призведе до колапсу діяльності всієї правоохоронної системи України. В умовах дії правового режиму воєнного стану це поставить під загрозу національну безпеку України та обороноздатність нашої держави.

Коротко, шановні народні депутати, хочу звернути увагу ще на двох напрямках роботи будь-якого суду. Перший – це напрямок комунікації в судах. Сьогодні майже постійно ми чуємо про необхідність зміцнення довіри до судової гілки влади через підвищення рівня комунікації судів та суспільства. Ні в кого немає сумніву, що це, дійсно, дуже важливий і необхідний напрямок роботи будь-якого суду. Подивимося, що сьогодні держава пропонує в частині оплати праці фахівця відповідного рівня. Для прикладу, посадовий оклад пресекретаря Київського апеляційного суду сьогодні встановлено на рівні 8 тисяч 236 гривень. Для того, щоб обійняти посаду пресекретаря у Київському апеляційному суді, найбільшому апеляційному суді України, в якому кожного дня відбувається 300-350 судових процесів, частина з яких мають великий суспільний інтерес, кандидат має мати вищу юридичну освіту, хороші комунікаційні навички, здатність працювати в умовах багатозадачності та надмірного навантаження. Як ви думаєте, чи можемо ми на такий посадовий оклад знайти відповідного фахівця у цьому напрямку у місті Києві? Це майже неможливо. Тому ця посада у Київському апеляційному суді залишається вакантною понад більше двох років.

Другий важливий напрямок роботи – це забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем в судах. Сьогодні ми постійно чуємо про необхідність забезпечення цифровізації правосуддя. На суди покладені обов'язки щодо запровадження електронного суду, здійснення заходів щодо організації обміну електронними документами між судами та іншими державними органами і установами. Ні у кого також немає сумніву, що це, дійсно, дуже важливий і необхідний напрямок роботи будь-якого суду. Давайте подивимося, що держава пропонує для оплати праці такого фахівця. Посадовий оклад начальника управління комп'ютерних технологій Київського

апеляційного суду встановлено на рівні 16 тисяч 362 гривні, провідного консультанта цього структурного підрозділу – 7 тисяч 207 гривень. Як ви думаєте, чи можна знайти на цю заробітну плату, на такий посадовий оклад спеціаліста з ІТ-технологій в місті Києві, в найдорожчому регіоні України в рейтингу вартості життя?

Станом на липень 2024 року штатна чисельність в посадах Київського апеляційного суду становить 509 одиниць. Фактична чисельність працівників на сьогодні – 370 осіб. Вакантними залишаються 139 посад апарату суду. І ця негативна тенденція щодо збільшення кількості вакантних посад лише поглиблюється.

Аналогічні проблеми в інших структурних підрозділах. Практично не вистачає постійно працівників апарату в загальній канцелярії, в канцелярії по розгляду кримінальних справ, забезпечення роботи кримінальної палати, канцелярії по забезпеченню роботи цивільної палати. Аналогічна критична ситуація: немає можливості знайти людей у відділ кадрової служби і в бухгалтерію.

Тому, шановні депутати, я дуже прошу підтримати. Є механізм, як це можна зробити. Він нами напрацьований, опрацьований. Є підтримка, в тому числі і виконавчої гілки влади. Є кошти для вирішення цієї проблематики, стосовно принаймні тих судів, від яких залежить робота і безпека цілої держави.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярослав Вячеславович.

Виходячи зі звернення судів, мова йде про те, що, враховуючи предметну юрисдикцію цих судів, їх компетенція поширюється на всю територію України, виходячи з позицій, які ми отримали. Правильно, Ярослав Вячеславович?

ГОЛОВАЧЕВ Я.В. Так, Денисе Вячеславовичу. Ми розглядаємо дуже велику категорію справ, які розглядає лише Київський апеляційний суд. У своєму зверненні я навів ці категорії справ. Я вже говорив про те, що ми розглядаємо, і фактично саме цей суд забезпечує роботу всієї правоохоронної системи держави.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую. Це просто, щоб всі присутні ще раз розуміли суть звернення.

У нас вже виступила голова, дякую за виступ ваш. Насправді проблема постійна з оплатою праці в системі правосуддя. Ми мали зустріч і міжвідомчу нараду мали під головуванням Першого заступника Голови Верховної Ради, є певні, скажімо так, ідеї з цього приводу, які належать нам всім спільно реалізувати. Ми обговорили це. Я думаю,

що ми продовжимо цим предметно займатися. Є ідея, що це має бути як один з варіантів, окремий законопроект, який регулює оплату праці в працівників судової гілки влади, оскільки це одна з гарантій, власне, незалежності суддів і можливість здійснення правосуддя, яке не має зупинятися навіть під час дії воєнного стану. Це ми окремо обговорювали. І це стосується всіх судів в Україні, а не тільки тих, які звернулись. Це окрема серйозна проблема, але зараз мова йде про ті суди, які до нас звернулись. Тому дякую вам за виступ. Пані Кузьмишина вже виступила.

Тепер я хотів би надати слово Північному апеляційному господарському суду. Пан Віктор Шапран, вам слово. ...*(Не чути)* звернення на адресу комітету. Я тільки попрошу максимально стисло, щоб ми ще мали кворум, у нас ще є питання, максимально швидко вкlastись, там буквально 3 хвилини по суті.

ШАПРАН В. Буквально декілька хвилин. Дякую.

Доброго дня всім присутнім. Дійсно, Північний апеляційний господарський суд підтримує наше звернення. Дійсно, у нашому суді критична ситуація з апаратом, фахові працівники звільняються. Для того, щоб визначити про те, що ці суди, які звернулися до комітету, віднесення... до тих судів, юрисдикція яких поширюється на всю державу Україна, є процесуальне підґрунтя. Так стаття 30 Господарського процесуального кодексу передбачає виключно підсудність справ, це що стосується господарської юрисдикції. А саме: справи до Кабінету Міністрів, позови, до міністерств, Національного банку, Київської міської державної адміністрації, обласної державної адміністрації, Київської міської ради, обласних рад та центральних органів влади, - чітко визначена підсудність Господарському суду Києва, а відповідно перегляд цих справ – Північному апеляційному господарському суду. Тому правові підстави є.

В ракурсі цього хочу ще доповнити до попереднього виступу те, що, наприклад, якщо порівняти посадові оклади Верховного Суду, якого юрисдикція поширюється на всю державу, і оклади як Північного апеляційного господарського суду, так і Господарського суду міста Києва, а саме код посади, наприклад, це 17-VIII-1.1: Верховний Суд – оклад 29184 гривні, Північний апеляційний господарський суд і Господарський суд міста Києва – 11855 гривень. Код посади 17-VII-1.1: 37939 гривень, відповідно Північний апеляційний господарський суд і Господарський суд міста Києва – 13633.

Я не буду наводити статистику справ, скільки ми розглянули саме по виключній категорії. Це велика кількість, тільки можемо назвати: без врахувати центральних органів виконавчої влади це 442 справи. Це щодо спорів до Кабінету Міністрів, міністерств, Національного банку і обласних адміністрацій.

Робота виконується працівниками нашого суду, як і працівниками Верховного Суду, однаково. Тому що технічна робота – вона однакова. Всі правові підстави є, тому я підтримую наше звернення: врахувати, що, дійсно, буде колапс, коли не буде працівників апарату. А, на жаль, звільняються саме фахові.

Дякую за розуміння. Підтримайте, будь ласка, нас.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, теж щоб всі розуміли, мова йде про класифікацію. Класифікація посад в судах здійснюється, наскільки я пам'ятаю, через Державну судову адміністрацію Національним агентством, затверджує, державної служби. НАДС затверджує цю класифікацію. І, звичайно, Комітет з питань правової політики не має повноважень по затвердженню будь-якої класифікації. І тому, я так розумію, ви будете ініціювати відповідні звернення до Державної судової адміністрації, до Національного агентства державної служби. Що ви будете робити, це їх компетенція щодо прийняття та зміни класифікації посад. Це просто, щоб всі розуміли, колеги, так само.

Давайте далі. У нас є звернення Господарського суду міста Києва. Прошу, пан Вадим Босий є на зв'язку?

БОСИЙ В.П. Да, є. Добрий день, пане голово, шановні народні депутати, шановні колеги. Щоб не займати багато часу, повністю підтримую позицію як Ярослава Вячеславовича, так керівника шостого апеляційного, так і керівника Північного апеляційного господарського суду. Лише хотів додати трішки. Господарський суд міста Києва, крім центральних, обласних рад, адміністрацій і північний в тому числі розглядають єдині по Україні з господарських систем державну таємницю, тобто фактично розглядають всю війну. Тому просив би вас підтримати, надати певний висновок об'єктивно, тому що ці класифікації сімей державної служби приймалися без урахування будь-якої думки і навіть без консультацій, фактично в явочному порядку. Хтось визначив, хто? До сих пір не можемо з'ясувати, хто ця людина, хто прийняв рішення. Один на одного ми ходимо по колу вже пів року.

Крім того, що говорили колеги, хотів додати. З початку тижня поставили керівника апарату, мене до відома, що у нас звільняється системний адміністратор, він у нас один. У нас сім серверів, 300 комп'ютерів, у випадку виходу з ладу будь-чого ми фактично теж зупинимо відправлення правосуддя, тобто зупинимо фактично розгляд справ Міноборони, поставки і тому подібне. Провели співбесіди уже з трьома

кандидатами, вони всі говорять – да, всі чудово, всіх підманює броня, але чують заробітну плату і йдуть даліше.

Тому хотів би, шановні народні депутати, шановний пане голово, підтримати наше звернення і надати відповідні висновки. Дякую вам за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Вадиме.

У нас тепер слово надається голові Київського окружного адміністративного суду. Пан Басай, вам слово. Чи є представник Київського окружного адмінсуду? Не бачу представника Київського окружного адміністративного суду. Але маємо таке саме за змістом аналогічне звернення з поясненням, скажімо так, чому кваліфікуватись посади мають як по органу, юрисдикція якого поширюється на всю територію України, аналогічне за змістом.

Колеги, тепер чи є необхідність обговорювати? Бачу, піднята рука у пана Сергія Демченка. Колеги, тільки нагадую, що у нас ще є питання, щоб ми кворум зберегли. Прошу всіх бути на зв'язку.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Колеги, проблема зрозуміла, нікому з присутніх доводити необхідність вирішення її немає, тому я пропоную голосувати і підтримати відповідний проект рішення комітету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тоді переходимо до голосування за запропонований проект рішення комітету.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

Ватрас.

ВАТРАС В.А. Ватрас – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Гунько.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.С. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Князевич.

Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. За – Павліш

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

Соболев.

Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс. Фріс Ігор Павлович.

Отже, рахуємо. 11 членів комітету – за, проти – 0, утрималось – 0. Рішення прийнято. Дякую, колеги.

Дякую головам відповідних судів за присутність на комітеті. У кого є можливість, залишайтеся, бо наступне питання також стосується суддівської спільноти. І переходимо, так, як ми і домовлялись, до наступного питання, це питання обговорення якраз застосування коефіцієнту.

Сергій Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Колеги, я стисло. У нас є безліч звернень від судів на ім'я голови, на моє ім'я, колег, де ставиться питання необхідності, на думку судів, внесення змін до законодавства, щоб передбачити додаткові оплати для суддів, які працюють на територіях активних бойових дій або можливих бойових дій. Пропозиція виглядає таким чином, що там, де активні бойові дії, пропонується 15 відсотків посадового окладу, там де можливі бойові дії – 10 відсотків посадового окладу.

Я хочу звернути увагу щодо всіх категорій працівників фактично, які працюють на державу, а судді також працюють на державу, у нас передбачені доплати, виходячи з того, що вони знаходяться наближено до території прифронтових територій. І ці доплати межують у розмірах 100 відсотків окладу і 50 відсотків окладу. Судді ж, я так розумію, враховуючи свою скромність, звертаються лише про 10 і 15 відсотків. Те, що вони мають право на відповідні доплати, оскільки не є гіршими по відношенню до інших працюючих на благо країни, напевно, це є безперечним. Питання щодо сума, яка необхідна для цих доплат, відповідно до розрахунків ДСА, ті, що надані нам свіжі, це сума станом на 1.08 82,3 мільйона гривень додаткових витрат. Я нагадую, що у нас є "перевиконання" за судовим збором, це можливо із судового збору ці кошти взяти, якщо будуть внесені відповідні зміни до Закону про держбюджет.

Хочу зазначити також, що згідно із даними ДСА кількість суддів, яких стосуватимуться ці доплати, які працюють у цих умовах, це близько... не близько, а рівно 866 суддів, це суди Запорізької області, Миколаївської області, Сумської, Харківської, Херсонської в тій чи іншій пропорції. Зрозуміло, наприклад, там в Запорізькій це зі 100 судів першої інстанції – це 95 з них. По зрозумілим причинам, що окупована відповідна

частина території як вона наближена. Є у нас менші пропорції, більші. Якщо буде комусь цікаво, я можу цю інформацію додатково озвучити, якщо є необхідність.

Щоб я просив би, щоб я бачив. По-перше, я хотів би почути думки колег, насамперед ті, які виступають проти цієї ініціативи з боку судів. І якщо є відповідні аргументи, хотілося б їх почути. Ми попередньо... ми це на робочій групі профільній з належного фінансування судової влади розглядали ці пропозиції і негативних висновків ніхто не висловив з цього питання з учасників робочої групи. Але вирішили, що є необхідність винести його на розгляд комітету, на обговорення, щоб комітет попередньо висловив свою позицію. І якщо вона буде позитивна, то я би там її бачив би як доручення робочої групи відповідні з питань фінансування розробити проект Закону про внесення змін до Закону "Про судоустрій і статус суддів" щодо встановлення суддям доплати до посадового окладу за здійснення правосуддя на територіях бойових дій. Чому це мають бути зміни до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" також є зрозумілим, тому що виключно цим законом встановлюються оплати, доплати, суддівські винагороди суддям, і якщо ми їх встановлюємо, ми мусимо внести зміни до цього закону. На рівні Кабміну, як встановлені інші доплати, здійснити не має можливості, є тільки Законом про зміни... про судоустрій. Тому дякую наперед за висловлення позицій колег. Будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Олексійович.

Да, така ініціатива надходила від судів, від суддів, від різних... є листи на підтримку необхідності подібних законодавчих ініціатив. Єдине що, ми ж вами розуміємо, я сумніваюся, що серед... особисто я сумніваюся, враховуючи ті, хто присутній тут, зараз запитаю, чи є у когось заперечення щодо висловлення такої... щодо реалізації такої ініціативи. Я думаю, що скоріше заперечення ми можемо зустріти з вами з боку фінансового блоку, з боку бюджетного комітету, бо у них там є питання по розпорядженню відповідними коштами. Якщо є у когось заперечення... І я ще б позицію хотів Ради суддів, ДСА почути з цього приводу. Я думаю, буде слушно. ДСА спочатку.

Чи обраховувалось? Чи є достатні фінансові ресурси? Що для цього потрібно, якщо буде реалізована така законодавча ініціатива? Зрозуміло, що ми не знаємо, коли її прийняття в парламенті буде здійснено, скільки до кінця бюджетного року залишиться. Але от Сергій Олексійович говорив, що за рахунок понадпланових надходжень від судового збору можливо це реалізувати. Що для цього потрібно? Чи є така можливість.

Прошу, ДСА.

_____ . Доброго дня! В порядку денного цього питання не було, то я більше глибоше сказати не зможу, ніж озвучив пан Сергій. Але, дійсно, у нас з 1 червня цього року надходять понадпланові надходження до бюджету за рахунок судового збору. І якщо буде прийнято рішення Верховною Радою, то ми зобов'язані будемо виконувати закон.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Для того, щоб з понадпланових надходжень направити на виплату відповідних...

_____ . Ну, це через Мінфін... Ми змушені будемо виконувати закон, то тут я не думаю, що Міністерство фінансів не буде задовольняти звернення ДСА.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вам просто перерозподіл потрібно погодити з Вищою радою правосуддя, правильно...?

_____ . І так, Мінфін.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Давайте запитаємо позицію Вищої ради правосуддя тоді в разі надходжень таких. Я розумію, що ви, мабуть, це, можливо, теж не обговорювали, але що з цього приводу скажете.

_____ . Дійсно, ми цю позицію наразі найближчого часу ми не обговорювали, але ми вважаємо, що ця пропозиція дуже слухна і дуже актуальна стосовно доплати суддям, які знаходяться безпосередньо в зоні бойових дій, оскільки вони здійснюють правосуддя безперервно і знаходяться в тих зонах. І, дійсно, для того, щоб туди і йшли судді, які взагалі зараз призначаються, мають бути якісь стимулюючі ознаки. І ми підтримуємо, ми підтримуємо і щодо... ми маємо обговорити це стосовно механізму і як вихід з ситуації, то це, можливо, за рахунок судового збору, якщо буде на це прийнято рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Зрозуміло.

В мене ще питання до ДСА буде. ДСА, скажіть, будь ласка, зараз виплачуються відповідні доплати працівникам апаратів судів, правильно, які знаходяться поблизу районів ведення бойових дій, а уточніть, які саме доплати, які саме категорії працівників.

_____. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів пропорційно, поки територія знаходиться, суд знаходиться, вважається на відповідній території. Я коефіцієнти можу зараз запитати, але це так як в постанові Кабміну.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мається на увазі, що тут є логіка, може, щоб і... Це території в районі ведення активних бойових дій, поруч, як там вони називаються.

_____. Прифронтові території. Наприклад як Харків певні періоди. Там, наприклад, не цілий місяць виплати здійснюються, а пропорційно з певного числа, коли віднесено цю територію до певної категорії. Там може бути пів місяця, це не цілий рік.

ПАВЛІШ П.В. Можна, Денис Вячеславович?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Павло Васильович.

ПАВЛІШ П.В. Так як трошки розумію...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Трошки з того регіону, да.

ПАВЛІШ П.В. Да. Є постанова Кабміну, яка відносить територію до активних бойових дій або наближених до активних бойових дій і там визначаються громади, які знаходяться в цих територіях, період, з якого по який вони там вважаються такими територіями, тобто це самі території Кабміном врегульовані.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Дякую.

_____. Да, все чітко визначено, активні, можливі бойові дії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте, щоб ми просто розуміли, про що ми ведемо мову, тобто доплати пропонується, ідея доплати суддям так само як працівникам апаратів чи по більш широкій території?

_____. Ні, так само, як працівникам апаратів, єдине, що в менших розмірах. Тобто це не 100 і 50 відсотків, а 10 і 15.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Маю на увазі виключно по територіях, тобто так само, як і працівникам апаратів, доплачується.

Колеги, чи є хтось, хто проти такої ініціативи? Щоб уже висловитись по цьому питанню.

_____. Військовим адміністраціям і працівникам, які знаходяться в зонах бойових дій, або активних бойових дій, або наближених, доплата йде не менше 30 відсотків до заробітної плати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, чи є, хто бажає висловитись ще по цій ініціативі?

НІМЧЕНКО В.І. До посадового окладу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Немає?

Тоді, колеги, давайте таким чином. Ми розуміємо, що тут потрібні консультації з нашим Міністерством фінансів, але я можу сказати так, що, як на мене, є сенс розроблення відповідного законопроекту, ну, просто його реєстрація можлива від членів комітету. Але однозначно потрібно провести консультації з Міністерством фінансів, щоб його прохід не був, скажімо так, дуже-дуже складним. Тому давайте підготуємо такий законопроект. І якщо хтось погодиться, зареєструємо відповідний законопроект. *(Загальна дискусія)* Ні, ні, ні, у нас немає проекту рішення. Сергій Олексійович... *(Не чути)* обговорення просто цього питання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Якщо дозволите, пропозиція звучить таким чином просто, що всі висловилися члени комітету, і що комітет в цілому не проти того і буде підтримувати, по суті, саму ідею. І тоді...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це очевидно, що комітет...

ДЕМЧЕНКО С.О. Ну, щоб просто не був робочою групою розроблений законопроект, який не підтримуватиме комітет, розумієте? Тому з цією метою ми це і обговорили. Якщо все ок, тоді робоча група розробить відповідний законопроект, надасть членам комітету, і всі з колегами будемо співавторами, чи авторами, хто як хоче. І я

пропоную саме таким чином рухатися, якщо немає заперечень. Або інший варіант, запропонований комітетом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, очевидно, що по подібних ініціативах у комітеті немає заперечень. Тут, скоріше, виникають певні проблеми із винесенням в зал, да, і включенням в порядок денний, але це вже, на жаль, не компетенція комітету, це компетенція Погоджувальної ради і так далі.

Богдан Моніч, ви руку підняли.

МОНІЧ Б.С. Доброго дня, ще раз, шановні колеги. Ну я не можу промовчати все ж таки. Прошу народних депутатів також врахувати, що все ж таки просимо менше ніж для інших категорій державних службовців, да, говорячи про рівність.

Другий момент. Що насправді є велика проблема взагалі знайти суддю, який погодиться працювати на прифронтових територіях. Це принаймні хоч якось би стимулювало тоді людей навіть відряджатися в ті суди. Також загалом, у нас на минулому засіданні Ради суддів подібний проект рішення був, ми його зняли тільки у зв'язку з тим, щоб доопрацювати його більш детально по всіх судах. І судді також навіть висловлюють як стимул, якщо немає можливості фінансово, навіть така була ідея, но ми її не підтримали, відразу кажу, щоб суддям, які працюють на прифронтових територіях, можливо, щоб їм стаж зараховувався роботи в якомусь пропорційному розмірі. Тобто якщо у них немає грошей хоча би, то хоча би, причому не для відставки, одразу хочу сказати, а хоча би для отримання надбавки за вислугу років. Була така ідея від судової спільноти, що якщо суддя, скажімо там, рік за півтора тоді рахується для... саме не для відставки, ще раз підкреслюю. Але ми розуміємо, що це дуже складно, бо у нас є військовослужбовці насправді, які отримують пропорційний стаж, то по великому рахунку він впливає не на можливість дострокового призначення пенсії, а лише на її розмір, так би мовити. Тобто навіть такі ідеї звучали.

Тому я би дуже просив підтримати, щоб це було саме доручення таке робочій групі, щоб ми потім не поверталися знову до питання, а навіщо цей законопроект, чому він розроблений, щоб ми з цим питанням визначились раз і назавжди.

Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, ви тут бачите, що...

_____ . Я би хотів підтримати Богдана Сильвестровича. Бо дійсно небагато бажаючих, в тому числі і суддів, їхати і працювати на прифронтові території. Тому це було б дійсно отаким стимулюванням.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, я думаю, що цей законопроект є нескладним для напрацювання з технічної точки зору, для формулювання норм та угод. Тому давайте... У нас є і профільний підкомітет, от Павло Васильович також включається. Я думаю, що колеги, Сергій Олексійович Демченко, ті, хто у вас в робочій групі, Павло Васильович, Михайло Миколайович Новіков, як двоє співголів профільного підкомітету, я би дав доручення голови комітету, є в мене таке повноваження, щоб в рамках і робочої групи, і в рамках підкомітету, щоб ви опрацювали це питання і підготували відповідний законопроект разом, звичайно, що з колегами і з представниками суддівської спільноти. Тим більше, я знаю, що ініціативи вже є безпосередньо від суддів, від самих, вони готові долучитись, вже долучились до цього. Тому чекаємо від вас презентацію відповідного законопроекту для членів комітету. Я думаю, що багато хто з колег долучиться до його реєстрації цього законопроекту. Дякую. По цьому питанню тоді вирішили.

Павло Васильович.

ПАВЛІШ П.В. Колеги, я скинув в чат комітету проект рішення. Цей проект рішення стосується приміщення для Служби дисциплінарних інспекторів. Ми уже декілька комітетів підряд обговорювали це питання, робоча група також працювала. І зараз є пропозиція від Фонду держмайна, від Кабміну щодо приміщень по проспекту Берестейському 57. Вища рада правосуддя оглянула ці приміщення, USAID також приймав участь. Є підтримка щодо цього. Необхідна підтримка від Кабінету Міністрів, тим більше, що це приміщення зараз знаходиться на балансі в Мінінфраструктури, там зараз міністра діючого немає. Тому є прохання колег підтримати проект рішення щодо звернення до Прем'єр-міністра України, до Кабінету Міністрів, щоб вони посприяли швидшій передачі цього приміщення Вищій раді правосуддя для того, щоб можна було провести певні роботи і як тільки у нас створиться Служба дисциплінарних інспекторів, вони відразу могли би приступити до роботи. Тому коротенько це позитивне рішення прошу підтримати, далі Денис Вячеславович буде спілкуватися з Прем'єр-міністром, щоб вони також швиденько це рішення могли б підтримати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Дійсно, актуальне питання, бо ми приймаємо закон, ми це вже проговорювали, які підв'язані під певні фінансові зобов'язання наші й уряд отримав кошти. А потім якось забувають з імплементацією, в тому числі з матеріально-технічним забезпеченням того, що до цього потрібно було прийняти.

Відверто, я мав розмову і з Прем'єр-міністром з цього питання. Є розуміння в Прем'єр-міністра цієї ситуації, так що, але тут дійсно потрібно рішення Мінінфраструктури. Да, тому вважаю абсолютно доцільним і правильним це звернення, яке ви, Павло Васильович, підготували. І взагалі, як свідчить робота і підкомітету ваша, Павло Васильович і Михайло Миколайович Новіков, робота от якраз предметна по забезпеченню приміщеннями з Вищою радою правосуддя і з Вищим антикорупційним судом, там трошки покладніше ситуація от зараз. Але тим не менше я бачу, що є результат цієї роботи і комунікації...

ПАВЛІШ П.В. Там по ВАКС є певні напрацювання, вони зараз, да розглядаються, тому я думаю... *(Не чути)*

НІМЧЕНКО В.І. А що напрацювали, пане Павле, а що напрацювали по поводу приміщення, яке?

ПАВЛІШ П.В. По проспекту Берестейському, 57 є два поверхи, два поверхи віддають, мають передатись Вищій раді правосуддя.

НІМЧЕНКО В.І. Ні-ні-ні, та ні...

ПАВЛІШ П.В. А, я поняв, по тому, що ви казали. Дивіться, ми, да, ми домовились...

НІМЧЕНКО В.І. Да-да, прокуратура не зверталась, ні?

ПАВЛІШ П.В. Я пам'ятаю, да, звертався. Ми домовились з керівником апарату ВАКС. Я, до речі, членів комітету також запрошую, ми домовились про зустріч, поїхати своїми глазами подивитися. І я також з Богданом Володимировичем Крикливенком домовився, що вони перевірять інформацію про ту, яку ви говорили, по тій адресі, і вона зараз на вивченні.

НІМЧЕНКО В.І. До речі ...*(Не чути)*

ПАВЛІШ П.В. Я пам'ятаю, да, Василь Іванович, я перед робочою групою вам телефонував, щоб ви також підключились і на наступну робочу групу також буду запрошувати.

НІМЧЕНКО В.І. Спасибі, спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

Я пропоную перейти до голосування за запропонований проект рішення. Правильно, Павло Васильович?

ПАВЛІШ П.В. Да, будь ласка. Прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це якраз там звернення наше викладено. Так, колеги, теж прошу підтримати.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк. Васюк.

Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Гунько.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

Князевич.

Макаров.

Маслов – за.

Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс.

ФРІС І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Так, рахуємо. 13 членів комітету – за, проти – 0, утримались – 0. Отже, рішення прийнято. Дякую, колеги.

ПАВЛІШ П.В. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І наостанок, колеги, хотів би зазначити відверто, що, на моє особисте враження, не знаю як у інших, але Комітет з питань правової політики досить активно співпрацює з представниками судової гілки влади. На жаль, не все далеко є в нашій компетенції, але коли потрібно наше втручання і якась допомога організаційна, комунікаційна і так далі, ми намагаємося занурюватися в деталі і сприяти вирішенню тих викликів і тих проблем, які існують перед органами судової гілки влади.

Знову ж таки повторюю, на жаль, далеко не все в нашій компетенції, а ще є певні політичні діалоги і так далі. Але я сподіваюся, що і судова гілка влади бачить цю нашу роботу. І дякую кожному члену комітету за активну роботу і дякую, власне, суддям і працівникам апаратів судів за... особливо, чесно, вибачайте, але працівникам апаратів судів за те, що ви робите в надскладних умовах. Дякую всім.

Ви щось, рука піднята, Вища рада правосуддя, Київський апеляційний суд, ви щось хотіли зазначити? Вища рада правосуддя, прошу.

_____. Денис Вячеславович, ми дуже дякуємо за сприяння у вирішенні таких дуже важливих питань стосовно і заробітних плат апаратів судів і суддів та щодо приміщення, виділення дисциплінарним інспекторам, яке зараз дуже-дуже актуальне. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ярослав Вячеславович Головачов.

ГОЛОВАЧОВ Я.В. Шановний Денисе Вячеславовичу, шановні народні депутати, я хотів від себе особисто, від своїх колег і особливо від працівників апаратів цих судів подякувати вам за ваше розуміння і вашу підтримку. І скористатися можливістю і запросити провести чергове засідання Комітету правової політики, особливо там, де будуть вирішуватися питання щодо діяльності судової влади, на базі Київського апеляційного суду.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чудово. Дякуємо за пропозицію. Подивимося, як це організаційно, чи комітет, чи підкомітет, але дякую за пропозицію, за оцінку.

Все. Колеги, всім дякую за участь, роботу сьогодні в засіданні комітету. Всім бажаю безпеки і якнайшвидшої перемоги всій нашій країні. До зустрічі.